

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

24. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATEĽOV, RODÁKOV A PRIATEĽOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 2 | jún – november 2022

AKTUÁLNE V OBCI

Živé múzeum sa stane oázou pokoja

3

AKTUÁLNE V OBCI

Ako sa nás dotkne zvyšovanie cien odpadu?

5

ZO ŽIVOTA OBYVATEĽOV

Ženská krása a tradície dojmajú ľudí

12-13

ŽIVOT A KULTÚRA

Za 15. rokov vychovali tisícky umelecky citiacich ľudí

16-17

Krásne výročie

„Milý Dratvárik, prajem Ti z úprimnosti srdca, aby Tvoji členovia naďalej rozdávali radosť a krásu, čerpajúc vo svojich výkonoch zo slovenskej tradičnej ľudovej kultúry, aby diváci vždy odchádzali z Tvojich predstavení nadšení, nabití energiou a s rukami boľavými od tleskania, a aby sa vzťah k našej nesmierne bohatej kultúre a tradíciám prehlboval v širšej verejnosti a mal si ďalších pokračovateľov.“

Viac o oslave 35. výročia založenia Detského folklórneho súboru Dratvárik sa dočítate na str. 8.- 9.

Príhovor starostu

Z ustanovujúceho zasadnutia obecného zastupiteľstva

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci, ctení hostia a milí spoluobčania, s potešením vás všetkých vítam na tomto mieste pri príležitosti slávnostného ustanovujúceho zasadnutia obecného zastupiteľstva. Toto legitímne ustanoví nový pracovný tím, ktorý pozostáva zo starostu a poslancov obecného zastupiteľstva na nadchádzajúce volebné obdobie v rokoch 2022 – 2026, ktorý vznikol ako výsledok komunálnych volieb. Skôr, ako k tomu dôjde, rád by som vyslovil veľkú vďaka poslancom, ktorým sa práve skončil ich poslancský mandát. Poďakovať by som sa im chcel za ich uplynulú 4-ročnú prácu a našu vzájomnú plodnú spoluprácu, za dosiahnuté výsledky a čas, ktorý venovali rozvoju obce. Prajem vám hlavne veľa zdravia, šťastia a osobných úspechov. Teraz by som chcel pogratulovať vám, novozvoleným

poslankyniam a poslancom obecného zastupiteľstva. Zložením sľubu a získaním mandátu poslancu obecného zastupiteľstva začíname spoločne vzájomnú spoluprácu na najbližšie štyri roky. Som presvedčený o tom, že táto naša spolupráca bude korektná a konštruktívna, pretože len tak získame dostatok energie a síl, ktoré nám umožnia dopracovať sa k spoločným cieľom našej obce Slovenská Lupča a jej občanov. Verím, že každý z nás vníma našu obec ako miesto, ktorému treba v každom volebnom období venovať patričnú pozornosť, aby sme čo najúplnejšie využili jeho potenciál a aby sme dokázali čo najlepšie naplánovať jeho rozvoj a modernizáciu, a to všetko s využitím všetkých jeho možností v oblasti kultúry, histórie, ale aj ekonomickej sily. Očakáva sa od nás, že počas najbližších štyroch rokov urobíme opäť pár krokov vpred

a naďalej postupne budeme vytvárať lepšie podmienky na život našich obyvateľov z pohľadu komfortu bývania, poskytovaných služieb v obci, udržiavania kvality školstva, sociálnych služieb, ale nepochybne aj z pohľadu neustálej podpory kultúrno-spoločenského vyžitia všetkých generácií našich obyvateľov.

V uplynulých rokoch obec pripravovala mnohé projekty, ktoré sa spúšťajú v tomto čase, a ďalšie sa budú dostávať do fázy realizácie práve v najbližšom období. Budeme musieť byť pripravení aj v tomto období pružne reagovať na dynamickú dobu plnú zmien, nestabilnej cenovej politiky tovarov a služieb na trhu, či vysokej inflácie. Čaká nás neľahké obdobie v neľahkých časoch a bude nás stáť veľa energie. Ale musíme byť pripravení rozhodovať zodpovedne, plánovať rozumne, či hospodáriť uvážene.

Vážené panie poslankyne, vážení páni poslanci. Na záver by som vám chcel popriať veľa zdravia, vzájomného porozumenia, pracovného nasadenia a vytrvalosti, a teším sa na našu vzájomnú spoluprácu. Z tohto miesta by som sa chcel v samom závere ešte poďakovať občanom za dôveru, ktorú mi opätovne prejavili vo voľbách, a pevne verím, že túto dôveru nesklamem a že sa nám spoločne opäť podarí urobiť kus dobrej práce.

Roland Lamper

Výsledky volieb a hlasovania

SLOVENSKÁ LUPČA – Máme za sebou ďalšie komunálne voľby, ktorých výsledky rozhodli o tom, kto sa na ďalšie štyri roky postaví do čela miestnej samosprávy. Podľa informácií zo štatistického úradu SR sa volieb v Slovenskej Lupči zúčastnilo 1356 obyvateľov z celkového počtu 2705 oprávnených voličov.

Zvolený starosta Roland Lamper STRANA MODERNEHO SLOVENSKA (SMS) 743 získaných hlasov 55,61 % získaných hlasov	1 336 platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu
50,12 % účasť voličov	2 705 zapísaných voličov
1 356 vydaných obálok	1 356 odovzdaných obálok

Vladimír Homola . . . . . 744 hlasov
Katarína Sýkorová . . . . . 614 hlasov
Peter Lakomčík . . . . . 590 hlasov
Radoslav Solárik . . . . . 584 hlasov
Erika Lamperová . . . . . 568 hlasov
Miroslava Vinczeová . . . . . 516 hlasov
Martina Balková . . . . . 463 hlasov
Daniel Baláž . . . . . 410 hlasov

Neúspešní kandidáti:

Ivan Chabada . . . . . 383 hlasov
Martin Seredy . . . . . 357 hlasov
Lujza Chovancová . . . . . 317 hlasov
Martin Bobák . . . . . 317 hlasov
Elena Oravská . . . . . 299 hlasov
Juraj Holáci . . . . . 262 hlasov
Marek Škrváň . . . . . 260 hlasov
Ludovít Holko . . . . . 238 hlasov
Radovan Patrás . . . . . 232 hlasov
Milan Chválik . . . . . 216 hlasov
Peter Lakomčík . . . . . 194 hlasov
Mária Patrášová . . . . . 155 hlasov
Dana Miklošová . . . . . 131 hlasov
Ľubomír Šidlo . . . . . 131 hlasov
Marian Mikloško . . . . . 118 hlasov

V obci pod hradom tak vkročila do volebných miestností iba o málo viac ako polovica oprávnených voličov, presne 50,12 %. 743 hlasov zo zaregistrovaných voličov rozhodlo, že starostom obce ostáva doterajší starosta Roland Lamper. Zvíťazil tak o 346 hlasov a volilo ho 55,61 % účastníkov volieb. Druhá v poradí skončila Katarína Sýkorová, ktorá dostala 397 hlasov, čo je 29,71 %. Posledná skončila Martina Balková s počtom hlasov 196 (14,67 %).

Zvolení poslanci

Do obecného zastupiteľstva boli opätovne zvolení poslanci z uplynulého obdobia, pričom najviac - 815 hlasov - dostal Michal Hlaváč. Katarína Sýkorová dostala v rámci hlasovania na post poslancu obce 614 hlasov, Radoslav Solárik 584 hlasov, Erika Lamperová 568 hlasov a Daniel Baláž 410 hlasov. Novými poslancami, ktorí si po novom zasadnutí spoločne s nimi za rokovací stôl obecného zastupiteľstva, sa sta-

li Vladimír Homola s počtom hlasov 744, Peter Lakomčík s 590 hlasmi, Miroslava Vinczeová s počtom hlasov 516 a Martina Balková získala 463 hlasov. Pod hranicou zvolenia sa ako prvý v poradí umiestnil Ivan Chabada, ktorý získal 383 hlasov.

(ela), Foto (jd)

Hlasovanie na poslancov obecného zastupiteľstva

Zvolení poslanci:

Michal Hlaváč . . . . . 815 hlasov

Krátko zo zastupiteľstva

SLOVENSKÁ LUPČA - Prvé ustanovujúce zasadnutie Obecného zastupiteľstva sa konalo 15. novembra a nieslo sa v duchu zákonom predpísaného skladania sľubov, tak starostovských, ako aj poslancových. Poslanci zároveň schvaľovali členov jednotlivých komisií. Tie sú predovšetkým poradnými, iniciatívnymi, odporúčacími, a v niektorých oblastiach i kontrolnými orgánmi Obecného zastupiteľstva.

Pre úplnosť uvedieme, že komisie v oblastiach, pre ktoré sú zriadené, zabezpečujú najmä vypracovanie stanovísk k materiálom pre rokovaný na zastupiteľstve, ako aj k návrhom zámerov obecného charakteru z hľadiska zabezpečenia potrieb a záujmov obyvateľov obce. Komisie okrem toho vypracovávajú stanoviská k materiálom, ktoré vyplývajú z rokovania zastupiteľstva, a venujú sa aj vypracovávaniu návrhov a podnetov na riešenie všetkých dôležitých otázok života obce pre potreby poslancov a pre starostu obce. Zastupiteľstvo tento raz zriadilo osem komisií a zvolilo ich predsedov aj členov.

Zloženie komisií

Predsedičkou Komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone

funkcií verejných funkcionárov sa stala Martina Balková. Členmi komisie sú Vladimír Homola, Erika Lamperová, Miroslava Vinczeová a Daniel Baláž. Predsedom Komisie výstavby a územného rozvoja sa stal Peter Lakomčík a členmi komisie Emil Križo, Vladimír Jánoš, Radoslav Solárik, Ludovít Holko, Matej Gonda a Roman Diško. Finančnú komisiu bude opätovne viesť ako jej predseda Radoslav Solárik a podľa osvedčeného vzoru z uplynulých štyroch rokov sa jej členmi stali všetci poslanci zvolení do obecného zastupiteľstva.

Životné prostredie a kultúra

Komisiu životného prostredia a verejného poriadku bude ako jej predseda naďalej viesť Daniel Baláž. Členmi komisie sa stali Martin Maloveský, Matúš Jančura, Vladimír Malý, Miroslav Hamada, Jozef

Bartko Vyšný, Martin Seredy a Tibor Majer. Predsedičkou Komisie kultúry sa stala Miroslava Vinczeová a členmi Erika Lamperová, Daniel Baláž, Jana Batoryová, Jaroslav Dubšík, Viktória Hlaváčová, Dana Lacková, Tibor Majer, Jozef Polievka, Oľtília Soláriková, Lenka Tončíková, a po požiadaní o doplnenie členov počas zasadnutia zastupiteľstva aj Martina Balková.

Cestovný ruch, sociálna starostlivosť a šport

Predsedom Komisie podnikania a cestovného ruchu sa stal Vladimír Homola a za

členov komisie zastupiteľstvo zvolilo Eriku Lamperovú, Petru Stankovú, Andreu Kazárovú, Magdalénu Annu Jančurovú, Miroslava Mádera, Michala Tomášika, Michala Moravčíka, Petra Moravčíka a Juruja Valicu. Predsedičkou Komisie so-

ciálnej starostlivosti a zdravia je Katarína Sýkorová a členmi komisie sú Zuzana Fillová, Terézia Chabadová, Elena Pašková a Viera Vaníková. Za predsedu Komisie školstva a športu poslanci zvolili Michala Hlaváča a za členov komisie Reného Kováčika, Iva Petrika, Annu Sojakovú, Katarínu Sýkorovú a Ľuboša Bakaljara.

Zvýšili aj znížili

Živú debatu, a to najmä zo strany nových poslancov, rozprúdili posledné dva body rokovania. Prvým bolo zákonom nariadené stanovenie platu novozvolenému starostovi a diskusia nastala najmä po tom, ako poslanec Michal Hlaváč navrhol jeho zvýšenie o 5 % oproti minulému obdobiu, čo je cca 102 EUR. Druhým spomenutým bodom bol návrh na náhradu platu za nevyčerpanú dovolenku starostu. Išlo o 23 dní. Väčšinou hlasovaním nakoniec poslanci navrhnuté zvýšenie platu odsúhlasili a počet dní na „preplatenie“ nevyčerpanej dovolenky znížili na 10. Celé rokovanie si aj tentoraz môžete pozrieť na videozázname na stránke obce v časti ZVEREJNŔOVANIE po kliknutí na OBCENÉ ZASTUPITEĽSTVO A KOMISIE, rovnako ako na www.youtube.com po zadaní hesla Slovenská Lupča.

(ela), Foto (jd)

Živé múzeum, ktoré sa stane zároveň oázou pokoja

SLOVENSKÁ LUPČA - Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica prijal dňa 2.6.2022 žiadosť obce Slovenská Lupča o vydanie rozhodnutia k zámeru obnovy národnej kultúrnej pamiatky – „kláštor zaniknutý“, evidovanej v Územnom zozname pamiatkového fondu pod č.11429/1-3, v rozsahu komplexnej obnovy, ktorej primárnym cieľom je prezentácia archeologického náleziska. Zámer obce vypracovaný Mgr. Vladimírom Homolom a Ing. arch. Emilom Križom bol vyhodnotený ako prípustný pri dodržaní viacerých podmienok.

Napriek niekoľkoročnému systematickému bádaniu je totiž v lokalite viacero nejasností v spojitosti s funkciou niektorých objektov a ich presným datovaním. Z týchto dôvodov boli nariadené výskumy - architektonicko-historický a archeologický, ktoré majú umožniť zodpovedanie týchto otázok.

Pamiatkové výskumy

Na overenie hypotézy situovania hlavného kláštorného kostola v severovýchodnej neprebádanej časti areálu sa odporúča v úzkej spolupráci so súkromnými vlastníkami jednotlivých pozemkov zabezpečiť nedeštruktívny výskum prostredníctvom geofyzikálnych meraní (georadar). Takto získané poznatky sa stanú podkladom na vypra-

Zámer revitalizácie Kláštoriska

covanie projektovej dokumentácie v stupni architektonickej štúdie a projektu na stavebné povolenie. Treba zdôrazniť, že zámerom nie je revitalizácia Kláštoriska na súkromných parcelách, ale na pozemkoch, ktoré sú v majetku obce.

Pasport originálnych murív

Súčasná prezentácia archeologického náleziska kvôli rôznym metódam konzervácie a prezentácie pôvodných architektur pôsobí nehomogénne a zo statického hľadiska aj nebezpečne. Úlohou nariadeného statického pasportu má byť vyhodnotenie stavebno-technického stavu architektur a návrh vhodného spôsobu riešenia ich prezentácie a následného zjednotenia.

Historický a archeologický rozmer

Zámerom obnovy Kláštoriska je prinavrátenie jeho pamiatkových hodnôt tak, aby areál ďalej nepustol v dôsledku jeho nevyužívania. Našou prvotnou snahou je upriamiť záujem na areál, aby sme ho zachovali v čo najlepšom stave aj pre ďalšie generácie. Po vyhodnotení pamiatkových výskumov sa bude prezentácia orientovať na kultúrnu a historickú autenticitu objektu ako bývalého františkánskeho kláštora. Areál zosobňuje aj jedinečnú archeologickú históriu tohto miesta. Tá je spätá s viacerými osobnosťami archeológie (G. Balaša, V. Hanuliak a P. Mosný). Tam, kde to bude možné, sa odporúča priestor doplniť o interpretácie dejín v uce-

lenejšom kontexte (praveké osídlenie, prechod cez Hron, rudné ložiská, dejiny samotného mestečka, ktorých prezentácia v našej obci absentuje) prostredníctvom originálnych a inovatívnych prvkov.

Živé múzeum i oáza pokoja

Víziou do budúcnosti je vytvorenie podmienok na vzdelávacie aktivity v podobe činností a remesiel, ktoré boli v minulosti spojené so spôsobom života v stredovekom kláštore. Takýto rehoľný život vychádzal z podstaty fungovania žobravých rehoľí, ktorých ideálom bola chudoba. Františkáni venovali pozornosť zbožnosti a starostlivosti o duše veriacich. Z toho vyplýva, že ich hospodárske zázemie bolo redukované len na základné potreby, čomu musí byť podriadená aj prezentácia dobového života.

Autentické prírodné prostredie miesta pri vodnom toku Lupčica sa vyznačuje jedinečnou atmosférou a energiou, ktorá je prínosná pre duševný a telesný rozvoj. Jednotlivé navrhované architektonické úpravy nesmú pôsobiť kontrastne voči prezentovaným hodnotám. Dôležité je, aby sa priestor stal prístupným a bezpečným pre všetkých (bezbariérový prístup, priateľský voči deťom aj psom).

V súlade s miestnou komunitou

Zámer revitalizácie pracuje s dlhodobou víziou využívania Kláštoriska ako múzea v prírode. Tomu sa podriadili aj návrhy prezentácie archeologických nálezov, architektúry, stálej historickej expozície na základe aktuálnych trendov z muzeologickej praxe, ale i parkovacej plochy, informačnej tabule a ďalších potrebných prevádzkovo-oddychových zón archeologického parku. Projekt obnovy musí byť utváraný v úzkej komunikácii s miestnou komunitou tak, aby nebol narušený jej komfort, ale aby priniesol skrášlenie a skvalitnenie priestoru. Citlivá úroveň historickej prezentácie zabezpečí udržateľný rozvoj v súlade s pamiatkovými hodnotami a môže sa stať pýchou obce a príkladom rozvoja cestovného ruchu v regióne.

Text: Vladimír Homola,
kastelán hradu Lupča
foto: autor štúdie Emil Križo

Rozkopané chodníky

SLOVENSKÁ LUPČA – Obecný úrad pred pár dňami na svojich stránkach upozornil obyvateľov časti Námestia SNP a Czabelovej ulice na výkopové práce, ktoré zatiaľ nesúvisia s projektom rekonštrukcie námestia v tejto časti, a vyzval ich na zvýšenú opatrnosť. Spoločnosť ZYRY - Tem s.r.o. totiž už niekoľko týždňov pracuje na zakopávaní optických káblov, čo sťažuje bezpečný pohyb chodcov po chodníkoch.

V súčasnosti sa dodávateľská firma kladie chráničky optických káblov na základe právoplatného povolenia vydaného spoločnosti ZYRY - Tem s.r.o. Hlavnou podnikateľskou náplňou spoločnosti je poskytovanie komplexných služieb v oblasti optických a metalických sietí najväčšiemu operátorovi na slovenskom trhu - Slovak Telecom a.s. Podľa našich informácií by už v týchto dňoch mali realizovať

prípojky priamo k jednotlivým domom a uvádzať chodníky do pôvodného stavu. Pre zaujímavosť

ešte uvedieme, že „optika“ prinesie nielen rýchlejšie internetové pripojenie, ale mala by obyvateľom v ko-

nečnom dôsledku aj viditeľne znížiť poplatky zaň.

(ela)

Stránka obce sa postupne mení

SLOVENSKÁ LUPČA – Ako ste si všimli, zmenili sme webovú stránku obce Slovenská Lupča. Ponúkli sme tzv. responzívny dizajn.

Znamená to, že web je rovnaký pre počítač, tablet aj telefón, očívidné je zjednodušenie navigácie a prehľadu. Áno, nové rozloženie

prinesie problém nájst dôležité informácie, no stále je k dispozícii vyhľadávač, ktorý prehľadáva celý web od obsahu stránok až po povinné zverejňovanie. Postupne sa aktualizuje všetok obsah od histórie až po súčasnosť. Prinášame aj informačný kanál RSS, vďaka ktorému vám neujde žiadna novinka

„zavesená“ na web. Na stránke nájdete aj prepis obecného rozhlasu, kde sa pracuje aj na možnosti oznamovania správ formou SMS, pričom už pôvodný obsah stránok zverejňovania ostane naďalej dostupný a ponúkne obsah totožný s hlavným webom obce.

Na webe nájdete aj odkaz na

obecnú knižnicu, kde si môžete prezrieť obsah knižnice a priamo aj vidieť, či daná kniha nie je aj zapožičaná. Na webe postupne stále pracujeme či už aktualizáciami obsahu, alebo dopĺňaním nového obsahu.

Text: Jaromír Dubšík

Konečne dobrý WEB

Už dlhšiu dobu som chcel prispieť do týchto novín článkom na tému webovej stránky obce. Dobré, že som to predtým neurobil, lebo na jazyku (vlastne presnejšie pere či klávesnici počítača) som mal pôvodne kritiku. Kritiku toho, že stránka bola dosť neprehľadná, málo intuitívna, a v neposlednom rade zanedbaná, pokiaľ ide o administrátorské zásahy v rámci aktualizácie informácií, ktoré obyvatelia obce potrebujú. Som rád, že dnes môžem vysloviť namiesto kritiky svoje pochvalné hodnotenie. Vyskytli sa tam, zrejme nedostatočne odkontrolované, aj vážnejšie prehršky voči nášmu materskému jazyku, ako napríklad keď nás ZUS „pozivala“ do svojich priestorov. S potešením som pri návšteve nového obecného

Postrehy obyvateľov

webu pod dlhšom čase skonštatoval, že stránka dostala novú podobu, je moderne spracovaná, všetko je v nej usporiadané prehľadne a potrebné informácie sa oveľa ľahšie vyhľadávajú. Aj aktuálnosť je konečne oveľa lepšia. Napríklad v pôvodnej stránke by sme boli márne hľadali trebars informáciu o prevádzkovej dobe zberného dvora. S uspokojením som skonštatoval, že teraz tam už tieto údaje sú. A to ešte zvyrazňuje skutočnosť, že keď som sa na to chcel telefonicky informovať na obci, pracovníčka (nezapamätal som si presne, ktorá to bola) mi túto informáciu povedať nevedela. Prezradila mi len, že administrátor, ktorý je okrem iného aj

na tento účel na OÚ zamestnaný, čo znamená, že ho za to platíme (lebo predsa všetko v tomto zmysle sa hrá z verejných prostriedkov, ktoré sa tvoria z našich daní), túto činnosť vykonáva len tak, akoby popri niečom inom. S radosťou teda konštatujem, že v tomto smere došlo k pozitívnemu posunu a že obec urobila krok správnym smerom. Dúfam, že pokrok zasiahne aj ďalšie oblasti obecného života. Na záver by som si dovoľil vysloviť niekoľko odporúčaní: Treba dbať na to, aby obsah bol aktualizovaný po vzniku nejakej podstatnej udalosti tak rýchlo, ako len je to možné. Na novom webe som napríklad márne hľadal tabuľku s rozpisom od-

vozu odpadov, našiel som ju len po prekliku na starú stránku, kde táto tabuľka našťastie je. Aktualizácia je objektívne veľmi dôležitá, ide o službu obce jej obyvateľom, a samospráva má predsa svojim obyvateľom slúžiť, alebo snáď nie? Treba urobiť také úpravy, aby vyhľadávanie akejkoľvek informácie bolo čo najintuitívnejšie a také komfortné, ako sa len dá. Preto treba, aby bolo vyhľadávanie založené na slovách alebo ich fragmentoch, lebo takto dnes fungujú moderné weby. Okrem obsahu netreba zabúdať ani na formu. Veď predsa aj štylistika a gramatická správnosť, ktorá je v súlade s pravidlami slovenského jazyka, je jednou z vizitiek obce, a teda aj obcej samosprávy.

Ivan Uhrin

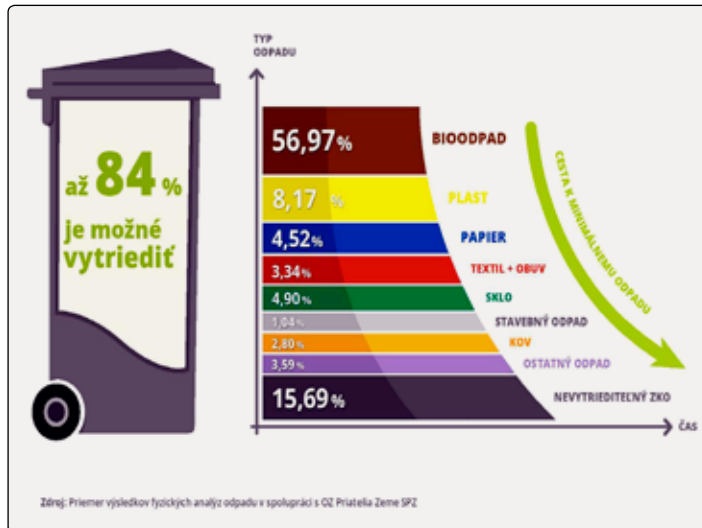
Ako sa nás dotkne zvyšovanie cien odvozu odpadu?

SLOVENSKÁ LUPČA - Prudký nárast cien pohonných hmôt a energií zasiahol všetky odvetvia hospodárstva, nevynímajúc ani oblasť nakladania s odpadom. Navyše, pre našu obec sa to udialo v najnevhodnejšom čase, pretože v lete tohto roku sa nám skončila päťročná zmluva na odvoz komunálneho odpadu a museli sme vysúťažiť dodávateľa na nové obdobie.

Pred vyhlásením ostrej súťaže obec ešte zisťovala možnosti doplnenia služby váženia jednotlivých smetných nádob, aby sme mohli zvoliť individuálny prístup v stanovení poplatkov za odvoz odpadu a motivovať tých občanov, ktorí majú najväčšiu zásluhu na znižovaní množstva zmesového odpadu poctivým triedením. Ukázalo sa, že tento „špás“ by nás vyšiel približne na 30 000 EUR ročne, teda 10 EUR na jedného občana. A pritom nie je záruka, že by to prinieslo očakávaný efekt, pretože znížením poplatkov u poctivých občanov by výrazne stúpili poplatky u tých druhých, vznikli by obrovské nedoplatky a čierne skládky, čo by v konečnom dôsledku spôsobilo presne opačný finančný efekt.

Ochota iba do konca roka

Do verejnej súťaže sa zapojil len

Zdroj: Priemer výsledkov typických analýz odpadu v spolupráci s OZ Priateľ Zeme SPZ

jeden uchádzač - Maruis Pedersen, a.s., ktorý zabezpečoval odvoz odpadu aj v predošlom období. Hoci cenový nárast sme predpokladali, skutočná cenová ponuka až vyráža dych - 834 621 EUR na päť rokov vrátane DPH a zákonných poplatkov. To je o 167 000 EUR ročne viac oproti doterajším približne 114 000 EUR, čo predstavuje nárast o viac ako 68 %. Obci sa nepodarilo znížiť cenu ani následným rokováním s úspešným uchádzačom, ktorý ju obhajoval nielen nárastom cien energií, ale predovšetkým nárastom cien technických zariadení a ich údržby. Ochotný bol jedine garanto-

vať pôvodnú cenu do konca tohto roku.

Čo robiť, aby sa nás to dotklo čo najmenej?

Obec už vykonala prvé kroky. Zrušila zberné miesto na nadrozmernej, stavebný a biologicky rozložiteľný odpad v priestoroch, nad ktorými nemala možnosť kontroly, a presunula tento zber do priestorov bývalého farského dvora, kde je prístup možný vo vymedzených hodinách za prítomnosti zamestnanca obce. Tým sme výrazne znížili objem odpadu, ktorý nám privádzali obyvatelia

okolitých obcí. Obec zakúpila pozemok vedľa čističky odpadových vôd, kde plánuje vybudovať nový zberný dvor vrátane obecného kompostoviska. Takto bude môcť obec priamo ovplyvniť triedenie odpadu. Druhý krok musia urobiť občania. Nie obec, ale občan je producentom odpadu, a zo zákona je jeho povinnosťou znižovať objem odpadu a správne ho triediť.

Naším „národným športom“

Okolo 60 % odvezeného odpadu tvorí zmesový odpad odvázaný spreď domov občanov, pričom odvoz jednej tony tohto odpadu nás po novom bude stáť 165 EUR, ale tona drobného stavebného odpadu zo zberného dvora len 98 EUR a biologického 102 EUR (keď bude zriadené obecné kompostovisko, tak ani to nie). Viete, koľko stavebného a biologického odpadu sa nachádza v smetných nádobách? Je to najťažšia zložka odpadu. Naším „národným športom“ je v sobotu poobede pozametať svoj dvorček, a šup s tým do „kukáča“, veď sú to smeti, či nie? Áno, takto to robili ešte naše staré mamy. Dnes takto hádzeme do smetných nádob stovky EUR. To, ako sa nás dotkne zdrazenie odvozu odpadu, záleží len na nás samotných, na našej ľahostajnosti alebo ochoty správať sa zodpovedne.

Text: Daniel Baláž

Otvorený list – SŤAŽNOSŤ

Pán starosta a poslanci, rád by som vám povedal, hoci nie som Lupčan, veľmi radi sa s kamarátmi spoločne zídeme pod hradom a ideme do okolitých dedín na pivo. Nedá nám, aby sme vás neupozornili na neduhy, ktoré sa vyskytujú na hornom konci pri hlavnej turistickej trase obce. Či sa pozriete naľavo alebo napravo – všade samé smetiská. Naposledy, keď sme predchádzali popri válove smerom do Jablonky, objavili sme novo vznikajúce smetiská, ktoré tam predtým neboli. Sú to zjavne smetiská, ktoré vznikli činnosťou obyvateľov časti pod Zámkom – majer. Prvé

Postrehy návštevníkov obce

staré smetisko – odpad z okolitých záhrad - ležalo priamo za pútačom na zámok. Ďalšie je po pravej a ľavej strane z mosta cez potok, kde bol vysypaný odpad priamo do potoka; ide o stavebný materiál a odpad po pilení dreva. Z pohľadu návštevníkov hradu Lupča je zarážajúce, že obec netrvá na oprave chodníka, ktorý rozbil pri stavebných úpravách vo dvore majiteľa domu na rohu ulice. Sú to síce naočko drobnosti, ale tu vidno slabú agitáciu a organizáciu pri výchove obyvateľov v oblasti odstraňovania

domového odpadu. O tom svedčí aj to, že kontajnery na križovatke sú permanentne plné a okolo nich je značný neporiadok. Máte, alebo nemáte zberný dvor?! A ešte si položme aj takúto otázku: Prečo na elektrický stĺp nenainštalujete kamery, ktoré by občanov, ktorí spôsobujú znečistenie okolia, zaznamenali. Tým by ste získali možnosť následne vyberať pokuty za znečistenie obecných priestorov. Náklady na kameru by boli do mesiaca na pokutách vrátené! Alebo vám na čistote obce nezáleží?

Poznámka: Bol som pri tom ako bagrista, keď sme mali pred asi 15 rokmi bagrami vyčistiť usadeniny z potoka pred a za mostom. Technika bola na mieste, ale problémom bolo to, že na naplaveninách sa nachádzali domové odpady. Vedúci údržby nás odvolal s tým, že Povodie Hrona nie je povinné likvidovať domové odpady. Spísal zápis, podpísali sme ho všetci prítomní a odovzdal ho vedeniu podniku. Toto isté sa vám môže stať aj v terajšom období! Týmto vás v mene turistickej verejnosti a návštevníkov hradu žiadame, aby ste urobili nápravu.

Ján Holec

Na hrade Ľupča pribudla nová stála expozícia zbraní

SLOVENSKÁ LUPČA - Hrad Ľupča prechádza obnovou už dve desiatky rokov. Vďaka za to Železiarňam Podbrezová a.s., ktoré zruinovanú pamiatku odkúpili a pustili sa do jej záchrany. Napriek tomu, že sa z pôvodného vybavenia hradu Ľupča zachovalo len veľmi málo, cieľom železiarní je vybudovať v jeho muzeálnych priestoroch obsah v podobe historických a umeleckých inštalácií. Práve v tomto období pribudli na hrade ďalšie zachované predmety a verné repliky. Tie ešte viac priblížia život našich predkov a pootvoria dvere do minulosti.

V prvý septembrový deň, počas štátneho sviatku, bola slávnostne otvorená nová stála expozícia s názvom **Rinčanie zbraní na Ľupčianskom hrade**. Jej hlavným cieľom je ukázať návštevníkom hradu sečné, palné či bodné zbrane, ale aj rekvizity, kostýmy a figuríny pripomínajúce dejiny hradu. Zachované originály alebo repliky starých predmetov nás prevedú celou históriou hradu od jeho vzniku v 13. storočí až po druhú svetovú vojnu.

Môže sa aj vyskúšať

„Ide o polovične interaktívnu expozíciu, čiže niektoré fragmenty si môžu ľudia ohmatať. Napríklad brús na brúsenie čepelí. Ešte stále je funkčný a počas otvorenia ho už návštevníci otestovali,“ povedal Ľubomír Blaško, umelecký kováč, ktorý expozíciu výtvarne a zbrojársky realizoval. Ten má s hradom úzke väzby. Pamätá si, ako bol hrad počas jeho detstva sídlom mníškeho rádu. „Vtedy bol neprístupný. Keď rehoľné sestry odišli, vďaka nadšencom sme začali pamiatku navštevovať, boli sme súčasťou prvej školy šermu a učili sme sa. Bolo nám umožnené, aby hrad žil. Som

rád, že je dnes pre verejnosť otvorený. Ľudia môžu nazrieť do jeho histórie aj vďaka tejto novej stálej expozícii,“ vyjadril svoje potešenie.

Zbrane patria k hradu

Pásku od dverí polygonálnej bašty, kde je nová výstava inštalovaná symbolicky, prešiel v dobovom kostýme oblečený Marian Kurčík, podpredseda Predstavenstva a ekonomický riaditeľ akciovej spoločnosti Železiarne Podbrezová: „Sprístupnili sme prvky, ktoré k hradu určite patria. Chceme, aby bola zachovaná autentická história. Zbrane sú odjakživa späté s človekom. Slúžili najskôr na lov, neskôr na obranu či útok. Som veľmi rád, že sa podarilo túto expozíciu pripraviť. Určite bude zaujímavá pre všetkých návštevníkov. Uvidia, ako to v minulosti vyzeralo, aké zbrane sa používali na obranu počas rôznych etáp našich dejín,“ povedal krátko po otvorení.

Pripravujú ďalšie novinky

Vedenie podbrezovských železiarní týmto krokom potvrdilo, že dbá nielen o obnovu hradu, ale aj o postupné dopĺňanie predmetov, ktoré

sú s ním úzko zviazané. „Myslím si, že čokoľvek, čo na hrad pribudne počas jeho obnovy, bude zaujímavé. Verím, že sa nám aj v budúcnosti podarí pripraviť ďalšie novinky, aby sme prilákali ešte viac návštevníkov a oživilí históriu aj pre súčasnosť,“ vyslovil želanie riaditeľa a svoje slová rozmenil na drobné: „Škoda len, že sa nezachoval pôvodný inventár. Verím ale, že sa nám podarí zohnať dobový nábytok, prípadne vyrobiť jeho repliky a dostať ich na hrad, aby turisti videli, aké zariadenia sa v minulosti používali.“

Dôkaz o útoku

Vladimír Homola, autor ideového zámeru a scenára expozície, podrobnejšie predstavil dobové predmety z novej expozície, ktoré si budú môcť návštevníci počas prehliadky pozrieť. „Ideovým zámerom bolo odprezentovať archeologické nálezy, ktoré boli objavené počas obnovy pamiatky v posledných dvadsiatich rokoch. Veľkú skupinu tvoria nálezy militáriu. Potvrdzujú, že hrad v minulosti skutočne odolával vojenským útokom. Väčšinu náleзов tvoria fragmenty šablí, tesákov, šípov a olovených guľiek, ale objavené boli i palné zbrane z druhej svetovej vojny. Jednotlivé predmety sa našli v hlbokéj studni. Všetky tieto prvky sú základom celej expozície,“ povedal Homola. Následne dodal, že výstava je doplnená vernými replikami zbraní, ktoré sa v minulosti mohli na hrade vyskytovať. „Vyhotoval ich kováč a zároveň zbrojár Ľubomír Blaško na základe historických predloh a so zreteľom na vizuálnu presnosť. Pri

výrobe používal oceľ zo Železiarní Podbrezová. Samotná expozícia je rozdelená do tematických celkov. Počnúc tatárskymi vpádmi v roku 1241, keď bol hrad postavený, cez obdobie rytierstva a Mateja Korvína po stavovské povstania. Prístupné sú aj orientálne zbrane. Výstava je doplnená nálezmi z druhej svetovej vojny,“ doplnil kastelán.

Otvorený aj naďalej pre verejnosť

Objekt polygonálnej bašty bol vybudovaný ako súčasť hradného opevnenia. Svojou hmotnou podstatou je prirodzene predurčený na inštaláciu militáriu. Obnovené strielne a polygonálny pôdorys sú názornou ukážkou obranného systému hradu Ľupča. Jedným z najväčších lákadiel polygonálnej bašty je na zemi vyrytý erb Gašpara Tribela, ktorý bránil hrad Ľupča pred bockajovskými vojskami na začiatku 17. storočia. „V tom čase vojská zničili časť dediny Ľupča, ale hrad sa im dobyť nepodarilo. Pri obrane hradu boli zabití osoby, ktorých mená sú zobrazené na pamätnej tabuli v hrade,“ dodal V. Homola. Na slávnostnom akte otvorenia novej stálej výstavy boli prítomní desiatky turistov, ktorí využili voľný deň a prišli na hrad. Okrem sprístupnenia expozície mohli vidieť útroby stredovekej stavby, vystúpenie historickej skupiny Via Historica či sokoliarov zo združenia Biatec. Vydaný deň na hrade Ľupča bol dokonanou bodkou za letnou turistickou sezónou.

***

Hrad Ľupča však svoje brány nezatvára a pre verejnosť je otvorený vrátane novej expozície. Aktuálne informácie o otváracích hodinách sú uverejnené na webovej stránke hradlupca.sk.

(vh)

Foto: archív autora

Evonik Fermas stavia prvý výrobný závod na výrobu ramnolipidov na svete

SLOVENSKÁ LUPČA – Nadnárodný chemický koncern Evonik dňa 29. júna tohto roku prostredníctvom svojej dcérskej spoločnosti Evonik Fermas v Slovenskej Lupči slávnostne položil základný kameň najväčšieho priemyselného závodu na výrobu biosurfaktantov na svete.

Evonik sa vďaka tejto investícii stane priekopníkom v dodávke vysoko kvalitných a k životnému prostrediu šetrných biosurfaktantov v objemoch, ktoré uspokojia potreby jedného z najväčších hráčov na trhu v oblasti čistenia a osobnej hygieny, spoločnosti Unilever.

giónu a zvýšenie možností zamestnanosti," konštatoval v príhovore pri prezentácii spomínanej investície starosta obce Roland Lamper za účasti mnohých významných domácich i zahraničných hostí. Treba uviesť, že Evonik Fermas s.r.o. neustále investuje nielen do technológie, ale aj do vzdelávania vlastných zamestnancov, a dáva šancu na uplatnenie čerstvo vyštudovaným mladým technológom. Nový závod takto vytvorí približne 60 pracovných miest a už v tomto momente vytvára priestor na užší výber nových zamestnancov.

Foto: archív Evonik Fermas

Presadzujú ekologický trend

Spoločnosť Evonik Fermas s.r.o. je stopercentná dcérska spoločnosť nemeckého koncernu Evonik so sídlom v Slovenskej Lupči. Fermas je Scaleup and launch platformou koncernu Evonik, to znamená, že vyvíja produkty od laboratória až po ich zavedenie do výroby. Výrobou Rhamnolipidov a Sophorolipidov sa radí medzi prvých svetových výrobcov bio-detergentov, čím pomáha presadiť ekologický trend pri používaní čistiacich a kozmetických produktov. Rhamnolipidy majú 100-percentný biologický pôvod a sú na 100 % odbúrateľné. Ramnolipidy sa udržateľne vyrábajú fermentačným procesom s použitím kukuričného cukru ako hlavnej suroviny.

Toto využitie biogénneho uhlíka si nevyžaduje žiadne petrochemické suroviny ani tropické oleje. Ich výnimočné penotvorné vlastnosti ich predurčujú na použitie v čistiacich prostriedkoch pre domácnosť a v produktoch osobnej hygieny, ako sú šampóny a micelárne vody.

Hygienické prostriedky do celého sveta

Sme hrdí na to, že práve spoločnosť Evonik Fermas s.r.o. zo Slovenskej Lupče bude zohrávať kľúčovú úlohu pri dodávaní udržateľnejších čistiacich a hygienických prostriedkov do celého sveta. „Je to významný krok smerom k udržateľnej budúcnosti, ale ako investícia je to prespešné aj pre rozvoj nášho re-

Voľné pracovné miesta

Operátor výroby: s požiadavkou na vzdelanie min. SOU (práca na zmeny)

Laborant: chemické stredoškolské vzdelanie s maturitou (práca na zmeny)

Mechanik a elektrikár na oddelení údržby: stredoškolské vzdelanie s maturitou

Pri daných pozíciách je prax v odbore vítaná, ale nie je podmienkou. Záujemcovia o uvedené pracovné pozície môžu písať priamo na adresu: **Personálne oddelenie, Evonik Fermas s.r.o., 976 13 Slovenská Lupča 938**, alebo e-mailom: **fermas@evonik.com**

Orientácia na cintoríne je lepšia

SLOVENSKÁ LUPČA - Návštevníkom tunajšieho cintorína zrejme neuniklo, že obec nainštalovala v jeho priestoroch hneď pri vstupe novú informačnú tabuľu s mapou cintorína. Na lepšiu orientáciu v rozsiahlom areáli cintorína nechýba ani tabuľa so zoznamom zosnulých.

Existenciu novej tabule si návštevníci cintorína pochvalovali najmä počas Sviatku všetkých svätých a Pamiatke zosnulých – „Dušičiek“. Mnohí totiž prichádzajú na hroby z veľkej diaľky iba raz do roka a orientácia medzi hrobovými

miestami je pre nich náročná. Naši sa však aj takí, ktorí objavili drobné nedostatky, a to najmä v priezviskách svojich príbuzných, ktoré sa na tabuľu dostali z archívo. „Bola by som veľmi rada, v prípade ak niekto nájde chyby, nech sa za mnou zastaví v knižnici alebo na obecnom úrade a v našej databáze spolu chybu opravíme. Zoznam pochovaných sa totiž obnovuje každých 5 rokov,“ vyzvala príbuzných správkynia cintorína Jana Hričovská a zároveň vyjadřila potešenie z toho, že tabuľu a jej obsah verejnosť ocenila.

(ela)

Foto archív obce

DRATVÁRISKO

SLOVENSKÁ LUPČA - Skutočne, po dlhých a nekonečných dvoch rokoch, keď sme nemohli žiť tak, ako sme boli zvyknutí, a keď sme hlavne nič nespomali, sa nám podarilo, hoci s ročným meškaním a niekedy až nadľudským úsilím, vytvoriť slávnostný program k 35. výročiu založenia Detského folklórneho súboru Dratvárik, a dobre nám bolo spolu. Do týchto chvíľ ani sami nemôžeme uveriť tomu, čo sa nám za necelý školský rok s neustálymi pandemickými opatreniami podarilo navštíviť.

Keď sme sa v septembri stretli, niektorých našich členov sme po prestávke skoro nespoznali. Niektorí tak vyrástli, že sa z prvej zložky súboru dostali hneď do druhej, a niektorí z tretej sa k nám vrátili už iba na výročie, lebo sa nestihli so súborom ani rozlúčiť, a zrazu z nich boli stredoškóľáci. Mesiac september odštartoval maratón spomienok na tance, ťažké tréningy, nekonečné víkendové sústreďenia, došívanie krojov, výber tancov, spevákov a instrumentalistov, zháňanie a vybavovanie iných dôležitých pomocníkov a garantov nášho budúceho úspechu, ako i prepočetných finančných prostriedkov, bez ktorých to jednoducho

v dnešnej dobe nejde. Za všetkých spomeniem našu obec Slovenská Lupča, firmy K&K TECHNOLOGY SK a.s., Evonik Fermas s.r.o., StVPS a.s., StVS servicing s.r.o., ale aj MIAPARTS autodiely. Ďalšie špeciálne poďakovanie patrí nášmu dvornému fotografovi Ľudovítovi Holkovi, ktorý sa podieľal na tvorbe všetkých fotografií použitých pri tvorbe bulletinu, výzdobe vestibulu a iných reklamných predmetov súboru, ako aj pani Holíkovej za pomoc pri údržbe krojov a manželom Gondovcom za vedenie webovej stránky súboru, ako aj inú viacročnú nezištnú pomoc.

Tri týždne pred samotným výročím sme všetko zhrali, doladili

„Milý človek, často sa prihováram sebe samému a rád by som sa s Tebou podelil o to, o čom som sa rozhovoril naposledy. Keď mám možnosť, sledujem ľudí v okolí. Všimam si, že niekedy sa len bezmyšlienkovito pohybujú, kráčajú sem a tam. Pripomínajú mi mravce, ktoré sa pohybujú po mravenisku. Zamýšľam sa nad tým, či si niekedy ten človek-mravec postojí a povzdychne, či sa zastaví a nakrími sa takými myšlienkami, na ktoré mu nie vždy príde chuť. Tie myšlienky by nemali byť príliš sýte, pretože potrebuje na svojej ceste pokračovať ďalej. Má úlohu, ktorej dôležitosť si uvedomí hneď po tom, ako si odlomí prvé „sústo“ myšlienok. Potrebuje napredovať, pretože sa spolu s ostatnými mravcami o niečo pokúša. Jedného dňa jeden inteligentný kokavský mravec prišiel s myšlienkou vybudovania novej kopy, kde dratvári žijú a dratváriskom to miesto prezývajú. Mravca v myšlienke nasledovali aj iní a chopili sa príležitosti. Spolu porozumeli tomu, že ťažko je na svete samému. A tak je to s nami. Vstávame, padáme, smeje sa, kričíme na seba, zdieľame zážitky sladké, ale aj slané. Potrebujeme sa. Potrebujeme spolupracovať.“

Mňa dratvárisko prijalo. Mnohému som vďaka nemu porozumel. Do života mi dalo hlavne veľa smiechu, no aj pár slz mi pomohlo vyroniť. Program, ktorý sa nám podarilo vytvoriť, je mojou budúcou spomienkou na to, že dobre mi bolo s vami.“

(Samuel Debnárík, sprievodný text k 35. výročiu DFS Dratvárik)

a docvičili na sústreďení na chate Lubetha v neďalekej Lubietovej, a v dňoch 9., 10. a 11. júna ste nás mohli, naši milí a drahí pozvaní hostia, rodičia, starí rodičia, priatelia, priaznivci a podporovatelia, vidieť v plnej kráse. Tri dni rozmanitého programu, pri tvorbe ktorého sa jeho autor Samuel Debnárík inšpiroval minulými výročnými programami súboru a vybral z nich reprezentatívne detské hry, spevy a tance z celého Slovenska, ktoré uzatvorila jeho autorská choreografia. Celým krásnym a úžasnou energiou nabitým programom tanečníkov a spevákov sprevádzala, ba niekedy aj divákov zo stoličiek dvíhala, perfektne zladená desať-

členná ľudová hudba, ktorú pripravovala Renáta Soláriková. Tri dni vypredaná sála MKS v Slovenskej Lupči. Vestibul, skrášlený súčasnými fotografiami členov súboru, vítajúci hostí a približujúci náš náročný, ale zároveň skvelý súborový rok... Vitajte v našom folklórnem svete s názvom DRATVÁRIK.

Plnia sálu energiou

Za ťažkým bordovým zamatom zatvorenej opony sú všetci členovia už pripravení s malou dušičkou. Nasleduje úvodné slovo, účinkujúci stoja, opona sa otvára, aby sa po chvíli opäť zatvorila. Rýchle presuny na určené miesta, hra fujary Mareka Lehockého, a je odštartované. Začíname doma. Prvé tance a jarné hry „Na salaši“, „Klnka, klnka“ a „Daj pán Boh slnka“ patria najmenším a stredným členom súboru. Krátke vydychnutie tanečníkov počas hry Adama Bartka na píšťalke, a hneď nás najstaršie dievčatá unášajú svojím tancom do rázovitej Očovej. Neutíchajúce tempo tanečníčok naplnia celú sálu energiou, ktorá graduje pri melódiách z Podpolania v podaní ľudovej hudby súboru. Malé upokojenie divákom dopraje Simonka Slobodníková svojimi piesňami, rovnako z Očovej. Do tanečnej koláže prvej časti programu ešte dokonalo zapadá humorno-divadelné „Vyberanie mládenca z Podkoníc“.

Tempo pulzuje hľadiskom

Opúšťame domov a vyberáme ▶

sa na vandrovku po Slovensku. Tanečníci strednej zložky predvádzajú náročnejšie rytmické krokové variácie v „Šustanej“ z Oravského Veselého, pekne kolorované hrou Adama Bartka na gajdách, po ktorej je divák v nestráženom okami-

vzbudzuje účinkujúcich do finále. Neskutočne rýchle prezliekanie do posledného kroja, a ocitáme sa na Požitaví. „Okolo trucu z Branova“ je záverečný tanec. Najprv fičúrsky oblečení chlapci, žmurkajúci spod klobúkov, rozprúdia divákov

júci potlesk, slzy dojatia, gratulácie pozvaných hostí, príbuzných a priateľov. Rozlúčka s najstaršími členmi, ktorí sa už rozbehnú do mládežníckeho folklórneho, alebo iba bežného života. Slzy šťastia i smútku poprepletané potleskom,

ru; Stanislavu Čiamporovú za vedenie tanca; Emíliu Debnárikovú, alias tetu Milku, ktorá všetkých cibíri v speve, vyberajúc neustále nový autentický spevácky materiál, bez ktorej by sme nemali také pekné kroje; Renátu Solárikovú za vede-

hu opäť prenesený najmladšími dievčatami a ich žartovnými tancami do Zuberca. Veselosť v sále utíši hra na drumbli, uvádzajúca „Terchovský čardáš“. Jeho ostatné zrýchľujúce sa tempo opäť pulzuje celým kultúrnym domom a vrcholí tanečnou prechádzkou „Vo Važci“. Opakujúci sa veľký potlesk i očakávanie divákov pred poslednou, tretou časťou programu, preruší nástojčivé ticho.

Do toho ticha a prítmnia na javisku sa zo záznamu prihovára známy hlas Mirka Barana. Nahrávka tichne a Mirkova gemerská pieseň „Koj zo Sirka pajdem“, pokračujúc z úst Adama Matyósa, nedbalo núti všetkých nás, v hladisku i v zákušli, zamyslieť sa nad obyčajným ľudským osudom. Pomaly, krok za krokom, sa navraciame domov. Šikovný „Tanec zo Sirka“ aj „Dievčenské spevy z Gemera“ strednej zložky súboru odštartovali posledné čísla programu.

Potlesk bol neutíchajúci

Viachlasný spev najstarších dievčat, dievčenské kolesové tance „Lišečky“ a perfektne rovné rady chlapčenského tanca „Šorový“ sa za neutíchajúceho potlesku divákov, a to v ešte rýchlejšom tempe, spájajú v spoločnom párovom tanci z horehronskej obce Telgárt. Do doznievajúcich posledných dupákov hudba ponúka niekoľko svojich vybraných melódií „Od Hrona“. Všetko postupne graduje. Atmosféra v hladisku, nabitá dianím na javisku, samovoľne po-

svojím verbunkom. Čapáše strieda drzé rozkázanie dievčat snád najmilšej „odrhovačky“ slovenských ľudových piesní „Sedemdesiat sukien mala“, rozkázanie do čardáša a finále v podaní friškej s čerešničkou „Zjedzte ma vĺčky, zjedzte“.

Slzy šťastia i dojatia

Záverečná póza a klaňačka, búrlivý potlesk a opäť klaňačka, opakovačka. Opätovný potlesk. Posledný obraz za znovu sa otvárajúcou oponou, kde v strede na fujaře hrá zakladajúci, a doposiaľ verný detskému folklórnemu súboru Dratvárik, Juraj Dávid, obklopený všetkými účinkujúcimi. Neutícha-

rozlúčkovým tancom Janky a Zojky Hričovských s Jurajom Dávidom, želaniami a prianiami, a ďalšia rozlúčka s našim Samom Debnárikom.

Bez nich by to nebolo bývalo

Pred úplným záverom tejto spomienky na 35. výročie DFS Dratvárik mi ešte raz dovoľte pripomenúť si všetkých hlavných aktérov z vedenia súboru, z ktorých mnohí dlhoročne, iní iba v poslednom roku, učili súborové deti a mládež stáť na pomyslených doskách, ktoré znamenajú svet, a to: Zuzanu Müllerovú za vedenie tanečných príprav a najmladšej tanečnej zložky súbo-

nie ľudovej hudby; Samuela Debnárika za umelecké vedenie súboru a Juraja Dávida, bez ktorého by sa toto výročie určite nebolo uskutočnilo. **„Milý Dratvárik, prajem Ti z úprimnosti srdca, aby Tvoji členovia naďalej rozdávali radosť a krásu, čerpajúc vo svojich výkonoch zo slovenskej tradičnej ľudovej kultúry, aby diváci vždy odchádzali z Tvojich predstavení nadšení, nabití energiou a s rukami boľavými od tleskania, a aby sa vzťah k našej nesmierne bohatej kultúre a tradíciám prehľboval v širšej verejnosti a mal si ďalších pokračovateľov.“**

Stanislava Čiamporová
Foto: archív (jď)

Samuel Czambel a jeho najstarší predkovia

SLOVENSKÁ LUPČA - Dnes je tomu presne 166 rokov, čo sa dňa 24.8.1856 narodil v Slovenskej Lupči Samuel Czambel, jazykovedec a kodifikátor modernej spisovnej slovenčiny. Hoci o jeho živote a spíse sa toho popísalo už veľa, dnes vám porozprávam o jeho najstarších predkoch, o čom sa určite nikde inde nedozviete.

Maliarka a sochárka Elena Belušová, ktorej bol Samuel Czambel príbuzný, v publikácii o tvorbe brata Emila píše, že Czambelovci pochádzajúci z Anglicka boli brusičmi drahých kameňov. Časť tohto rodu prešla do Amsterdamu a jeden z týchto brusičov drahých kameňov bol pozvaný na Lupčiansky hrad. Ďalej Elena Belušová píše, že brusičovi sa v Slovenskej Lupči zapáčilo, tak sa tam aj oženil a natrvalo usadil. Mal vraj sedem synov, a tak v Slovenskej Lupči vzniklo veľa vetiev Czambelovcov. Nuž, pekná rozprávočka...

vo veku 58 rokov. Daniel Czambel a Mária Palingová mali veľa detí, ale zo synov sa dospelého veku dožil len Daniel mladší, narodený

14.12.1667. Zaujímavosťou je, že krstným otcom chlapčata bol Samuel Kvetonius, nemecký evanjelický farár z Lubietovej. Kvetonius bol v rokoch 1663 - 1666 diakonom v Slovenskej Lupči. Po krátkodobom pôsobení v Lubietovej odišiel roku 1668 do Svätej Heleny v Turci a po Selepčeniho inkvizíciom súde roku 1773 v Prešporoku odišiel do vyhnanstva. Po svojom

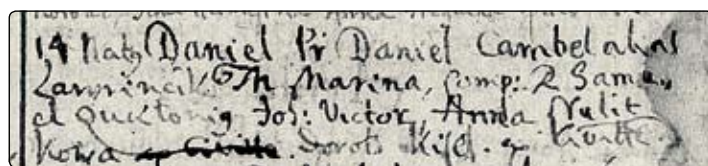
návrate pôsobil od roku 1692 v Banskej Štiavnici, kde roku 1701 aj zomrel. Poďme však späť k predkom Samuela Czambela.

Rozkošatili rodokmeň Czambelovcov

Daniel Czambel mladší mal tiež jediného syna, ktorý sa dožil dospelého veku. Jeho meno bolo Michal. Narodil sa 6.10.1708 a mal dvoch synov, Michala a Daniela. No práve oni v Slovenskej Lupči poriadne rozkošatili rodokmeň Czambelovcov. Tak Michal, ako aj Daniel, mali totiž po päť synov, ktorí sa dožili dospelého veku. Nuž a práve Michalov brat Daniel, narodený 30.9.1761, bol prastarým otcom Samuela Czambela. No aby som sa nezabudol popýšiť aj mojím trikrát prastarým otcom. Ak sa vám nezdá malý rozdiel v počte generácií, tak je to preto, lebo môj starý otec Ján Balkovic sa narodil v roku 1860, a bol teda len o štyri roky mladší ako Samuel.

Na prvom obrázku je dom na lupčianskom Mýte (dnes vyzera ako dvojdom), ktorý vlastnil otec Samuela Czambela Matej. V dome bola veľká krčma, kde sa schádzali a „kuli pikle“ lupčianski národovci. Na druhom obrázku je matričný zápis o narodení Daniela Czambela mladšieho, ktorý sa narodil dňa 14.12.1667 v Slovenskej Lupči. Na treťom obrázku je hrob s náhrobníkom Samuela Czambela v Národnom cintoríne v Martine.

Text: Ján Balkovic
Foto: archív autora

Krstný otec mnohým deťom

Najstarším známym a písomne doloženým predkom Samuela Czambela bol jeho štyrikrát prastarý otec Daniel. Daniel Czambel sa narodil niekedy v prvej tretine 17. storočia. Bol pekárom a v slovensko-lupčianskej matrike ho viackrát nájdeme aj s prímenním Lavrinčík. Jeho manželkou bola Mária Palingová, obyčajná deva z neďalekého Medzibrodu. Daniel bol isto veľký dobrák, vari v každej tretej lupčianskej rodine sa mohli pochváliť tým, že krstným otcom ich detí je práve on. Dátum a miesto jeho úmrtia nie je známe, muselo to však byť niekedy začiatkom roku 1680. Ešte koncom roku 1679 ho totiž v matrike nájdeme ako krstného otca, ale už 2.6.1680 mala sobáš vdova Mária, rodená Palingová. Jej druhým manželom sa stal o dvanásť rokov mladší kováč Michal Schindler, ktorý síce pochádzal z Dobšinej, avšak bol lupčianskym mešťanom a neskôr aj radným. Mária zomrela 10.3.1703 vo veku 64 rokov, jej druhý manžel Michal Schindler skončil 27.8.1709

Kreativita pre potešenie iných

SLOVENSKÁ LUPČA – Aktivity mnohých lupčianskych dobrovoľníkov, ktoré smerujú k potešeniu malých aj veľkých obyvateľov obce, je na mieste oceniť malou spomienkou aj v Lupčianskych zvestiach. Vytvárajú tým priestor nielen na radosť, ale aj na zamyslenie.

Krásnym príkladom sú lupčianske členky Červeného kríža pod vedením Eleny Paškovej, ktoré sa venovali jesennej výzdobe v parku pred evanjelickým kostolom a pripomenuli, že jeseň je najmä obdobím oslavy úrody

a darov zeme. O to milší pohľad je, keď sa k tomu pridá aj rodičovská rada v spolupráci s obcou a zapojí do kreatívneho nápadu tých najmenších. Veď posúďte sami.

(ela), foto archív (r1 a ep)

Spomienka

„Odišiel si cestou, ktorou ide každý sám, len brána spomienok ostala dokorán...“

Ten, kto Ťa poznal, si spomenie, a ten, čo Ťa mal rád, nikdy nezabudne. Dňa 6. novembra uplynul už rok odvtedy, ako si nás opustil.

Ivan Gulastra

Spomínajú dcéra a syn s rodinami, sestra s manželom Karolom, rod. Javorková.

Spomienka

„Očiam si odišiel, v srdci si zostal...“

Dňa 29. novembra uplynie rok, odkedy nás navždy opustil

Július Hraško,

drahý manžel, otec, starý a prastarý otec, príbuzný a priateľ. Odišiel, ale jeho láskavé srdce bude biť v našich spomienkach navždy.

S láskou a úctou si na neho spomínajú manželka Želmíra Hrašková, dcéra Alena a synovia Marián a Juraj s rodinami.

Spomienka

„Osud je občas veľmi krutý, nevráti čo raz vzal, zostanú iba spomienky a v srdci veľký žiaľ.“

Uplynulo už 10 rokov, čo sme sa rozlúčili s mojím milovaným manželom, otcom a starým otcom

Júliusom Rakytom.

Znamenal si pre nás veľa, bol si svetlom v našom živote, ale žiaľ, prišiel ten čas, keď sme sa museli navždy rozlúčiť, a my sme sa museli naučiť žiť bez teba. Čas naozaj letí ako tichej rieky prúd, no kto Ťa mal rád, nemôže nikdy zabudnúť. S láskou spomína manželka a dcéry s rodinami.

Opustili nás

Za uplynulé mesiace sme sa rozlúčili s týmito obyvateľmi Slovenskej Lupče:

Ján Bíreš vo veku 74 rokov

Jozef Dettko vo veku 72 rokov

Igor Janoška vo veku 70 rokov

Anna Balkovicová vo veku 93 rokov

Ivan Bobák vo veku 58 rokov

Marián Adamovič vo veku 51 rokov

Anna Blatnická vo veku 86 rokov

Ján Jarabák vo veku 85 rokov

Ladislav Šilhavý vo veku 68 rokov

Anna Koková vo veku 88 rokov

Milan Levák vo veku 72 rokov

Ľudovít Homola vo veku 71 rokov

Anna Klobušická vo veku 87 rokov

Juraj Gonzor vo veku 68 rokov

Mikuláš Chovanec vo veku 71 rokov

Ján Potančok vo veku 55 rokov

Katarína Žlkovanová vo veku 77 rokov

„Kto žije v srdciach svojich milých, nie je mŕtvy, je len vzdialený...“

Úprimnú sústrasť

Ženská krása a tradície vedia ľudí úprimne dojať

SLOVENSKÁ LUPČA – Obec spod hradu, akou Slovenská Lupča nesporne je, má na svojom konte, ak sa chceme takto oficiálne chváliť, množstvo prvenstiev. Avšak nielen srdcu lupčana, ale aj mužskému oku milé sú najmä tie šarmantné prvenstvá, ktoré súvisia so ženskou krásou. Ved' komuže by nelichotilo, keď o ňom povedia: „Máme kráľovnú krásy!“ Tentoraz sa na stupienok postavila Justína Ema Debnáriková a odniesla si titul Miss Sympatia z piateho ročníka súťaže Miss Horehronie. Justínku sme pre čitateľov Lupčianskych zvestí teda vyspovedali a prvá otázka znela, prečo práve táto súťaž.

Je pravda, že v rámci podujatia Miss Horehronie nie som úplne neznáma, keďže som sa v tíme pomocníkov ocitla ako hosteska už v minulých ročníkoch. Úprimne poviem, že sa mi to zapáčilo a vyhovovalo mi aj to, že výber tohto roka nebol taký ako v predchádzajúcich ročníkoch pred pandémiou, ale realizoval sa online. Poslala som teda video vizitku.

Viem, že máš kopec záujmov – kedysi Dratvárik, potom Partizán. Odjakživa si štebotavá, je s tebou sranda a neberieš veci prehnane vážne, a tak si neviem dosť dobre predstaviť, čo všetko si o sebe v tej vizitke povedala a čo nepovedala. No vďaka tomu ťa vybrali do dvadsiatky a nasledoval osobný pohovor, kasting.

Áno, na nič som sa nehrala. Ani vo vizitke. Tancujem, spievam, mám rada ľudí, a obzvlášť deti. Bezprostrednosť mi naozaj pomáha, a keďže som do toho išla s tým, že

vlastne o nič nejde, nemala som ani trénu pred tímom ľudí, čo vybrali finalistky. Akurát v rámci témy *varenie a pečenie* som sa musela vynásť. Pri spomienke na to sa musím aj teraz smiať, lebo otázkou bola príprava, a moja téma bola segedínsky guláš. Bez mihnutia oka som dala odpoveď, že spočíva v správnom premytí kapusty. Fakt sa ešte teraz smejem, ale pocit z pohovoru, ktorý sa konal v Europa shopping center v Banskej Bystrici, som mala veľmi dobrý. Tu vybrali finálovú dvanásťku. A o týždeň som mala telefonát, ktorý znel: „Mrzí nás to, ale vybrali sme vás.“

Nepochybujem, že až vtedy človeku dôjde, čo ho vlastne čaká. Sústreďenia, skúšky a nácviky, chôdza, pluzgieri na nohách, rozhovory, dlhé čakania...

Áno, veru pravda je, že skoro som sa aj ja sama, ako sa hovorí, „využila“, lebo som si spočiatku vytvorila mentálny blok s výsledkom, že tam nepôjdem. A musím sa priznať, že sme si s priateľom Maťom zo šiltovky losovali či áno, či nie. Trikrát mi vyšlo *nie!* Uvedomovala som si, že už teraz nič nestíham, lebo pracujem ako zdravotná sestra na ortopedii, a ešte k tomu študujem psychológiu v druhom ročníku na UMB.

No nakoniec som sa rozhodla správne a nasledovalo sústreďenie na Látkach v hoteli Zerrenpach, potom prišiel na rad zámok Víglaš a Momoland na Ružinej. A naozaj, nekonečné dlhé hodiny príprav, nácvikov a, ako hovoríš, aj čakania a pluzgierov.

Ty tam určite patíš, dobre si urobila. Súťaž krásy Miss Horehronie vznikla v roku 2016 a čítala som, že je odzrkadlením symbiózy stále živých a udržiavaných folklórnych tradícií na Horehroni s prirodzenou krásou mladých žien. Aké si mala pocity?

Na Látkach sme sa iba spoznávali s ostatnými finalistkami. Nevedeli sme komunikovať, hľadali sme témy. Niektoré to brali hrozne vážne. Ak mám pravdu povedať, ja som sa pozerala na realitu tak, že získam ďalšie nové kamošky. A neskôr sme sa celkom spriatelili. No akosi sme aj vlastne vedeli, do čoho ideme, a na Ružinej sme už vedeli, kto chce s kým bývať na chatke.

Vonkajšia krása je nespochybniteľne prvoradým kritériom, avšak kľúčom k odomknutiu vnútornej krásy, osobnému vyžarovaniu a sebaistému vystupovaniu je ovládanie spoločenského protokolu a etikety. Sú to zbrane, s ktorými sa vo svete ľahšie kráča a ktoré sú vysoko cenené...

Musím povedať, že sa o nás starali naozaj dobre. Bol tam kopec kreatívnych ľudí, počnúc vizážou, cez módu a správanie až po fotografiu, pri čom sme absolvovali aj kurz pózovania pred fotoaparátom. V porovnaní s minulosťou si teraz určite viac verím aj pred fotografom. Ale išlo aj o komunikáciu a pre mňa bol taký kurz etikety úžasný. Rovnako aj mediálne tréningy boli čímsi novým a veľmi zaujímavým. Skutočne to dá človeku akýsi pocit sebaistoty. Bolo samozrejmé, že nás pripravovali aj na vlnu kritiky, pretože naše profily boli v rámci hlasovania zverejňované, no a nie vždy boli komentáre pod našimi fotkami pozitívne. Naučiť sa včas odosobniť je náročné, aby ste neutrpeli, ako sa hovorí, duševnú ujmu.

Verím, a v dnešnej dobe anonymity „odvážnych“ spoza monitorov to vie byť náramne bolestivé. No smejš sa, nemáš kruhy pod očami, ani tiky v nich, a zdobí ťa šerpa z môjho pohľadu asi najhodnotnejšia, čo dokáže ovplyvniť práve hlas ľudu, nie poroty, sice „profikov“, no v obmedzenom zložení. Dostala si najviac hlasov. Koľko?

Bol to naozaj výrazný náskok – 470 hlasov. Druhá v poradí mala 180. Prekvapenie bolo zrejme všeobecné, lebo niektoré dievčatá

majú v rámci virtuálnej obľúbenej na svojich sociálnych sieťach tisíce „followerov“, ktorí ich sledujú.

Neodpustím si trochu kritiky na adresu organizátorov, pokiaľ ide o zverejnené fotografie, ktoré pri ich prezeraní bolo možné zhodnotiť jedinou vetou: „Ako by ich bola jedna mater mala.“ Narážam na dielo vizážistov, presnejšie štýl líčenia a výber fotografií, ktoré boli nielen na jedno kopyto, ale aj potláčali prirodzené čaro jednotlivých dievčat. Neboli o vás, ale o autorovi diela, ktorého ste vy boli len predmetom.

No áno, ja som to počula viackrát, aj že sme boli všetky rovnaké, aj že sme sa dokonca aj rovnako tvárili. Na moje šťastie, ja som si z toho nič nerobila.

Áno, ty si sa im celkom vydala (smiech). Ale bez srandy, pripravovali ste sa na finálový večer, ktorý sa uskutočnil v klube Ministry of FUN v Banskej Bystrici. V porote sedel okrem iných porotcov aj Paľo Habera či slovenský odborník na krásu, ktorého všetci poznajú pod menom Jozef Oklamčák, a v publi-

► ku sedelo šesť stoviek ľudí. Na čo budeš navždy spomínať?

Možno i na to, že v takýchto súťažiach neznamena jej názov aj presné územie rovnomenného regiónu, z ktorého by súťažiaci mali pochádzať. Pretože viaceré pričky obsadili súťažiaci pochádzajúce spoza hraníc regiónu. No boli to aj moje tipy na víťazky (smiech). Spomínať budem aj na milé správanie moderátora večera Juraja Baču, ktorý sa snažil pomáhať ako vedel, a budem spomínať aj na milú vetu Jozefa Oklamčáka, ktorý mi povedal, že som bola jeho najväčším favoritom. No toto nie je nič proti čomu si inému, čo možno mnohí diváci v ten večer nepochopili a vôbec netušili, čo sa deje. Najsilnejším momentom bol pohľad na mo-

jich rodičov a priateľa Maťa z pódia, keď som vošla vo svadobných šatách, ktorých vlečku mi držala Elizabetka Gérová z Dratvárika, s ktorým sme ako rodina všetci spáliť už desiatky rokov. Boli tak dojatí, že im všetkým stekali veľké slzy po tvári, takmer som to nezvládla, lebo slzy zaliali aj mňa. Až neskôr som si uvedomila, že v onom okamihu na obrazovke za mnou ako sprievodný obraz a hudba bežala scéna z hudobného projektu Korene. Je v ňom aj môj brat Samuel. Žehná chlieb, vyrezáva a hrá na fujare, aj tančuje, a pieseň v onom momente znie: „Mama, otec, za všetko vám ďakujeme, že v žilách mám vaše korene a krv, čo vo mne drieme, je korením tejto zeme...Slubujem, že nikdy nezabudneme.“

V tejto chvíli mal náš rozhovor o ocenení, titule a možnostiach či plánoch súťažiť pokračovať ďalej, ale všetko, čo som mala na mysli v súvislosti so súťažou krásy, sa mi zdalo po tomto vyznaní absolútne bezvýznamné. Táto situácia a slová, ktoré ju opisujú, sú totiž pre mňa absolútnym víťazom v projekte, ktorý je svojim poňatím odzrkadlením symbiózy stále živých folklórnych tradícií udržiavaných na Horehroní. A tradíciou je vlastne ctíť si svoje korene v podobe rodičov, prarodičov i zeme, po ktorej chodili. Justínka, ďakujem.

*Zhovárala sa Erika Lamperová
Foto archív (jd)*

Na svoje si prišli výskumníci i športovci

SLOVENSKÁ LUPČA – Aj keď od dní, ktoré sú venované našim najmenším, už uplynul nejaký ten mesiac, Lupčianske zvesti sú periodikom, ktoré sa snaží neopomínať žiadnu z iniciatív obyvateľov obce. Rozhodli sme sa teda zaspomínať si na horúce letné dni a oslavy Medzinárodného dňa detí. Tie sa totiž tento rok konali v Slovenskej Lupči vskutku netradične.

Kde? Na starej ceste na hrad. Tú pred časom svojpomocne vyklčovali, upravili a „spojazdnilí“ a dosiaľ sa o ňu starajú dobrovoľníci z tunajšieho JEEP WRANLGER klubu SLOVAKIA. Už vtedy dúfali, že tým najmenším raz posluží ako dokonalé miesto na tajomný rozprávkový les. A tohtoročný MDD bol toho tým najlepším dôkazom. Organizátori podujatia, členovia Rodičovskej rady, v spolupráci so ZŠ Sama Cambela pripravili deťom po prvýkrát v histórii túto

cestu s výstupom na hrad, počas ktorej plnili mnoho zaujímavých úloh. Na svoje si prišli chlapci i dievčatá, výskumníci i športovci, vedátori i zabávači, proste všetky deti. Aby cesta na hrad bola bezpečná, potrebnú ochranu poskytli policajti z PZ Slovenská Lupča, za čo im veľmi pekne ďakujeme. Deti na hrad sprevádzali ich učiteľia a vychovávatelia. Avšak aby sa v teréne nestratili, orientovali sa podľa mapy a pokynov pomocníkov z radov deviatakov.

Nevzdávali sa

Podujatiu počasie prialo, a tak radosť všetkých prítomných bola v tento deň namieste. Deti absolvovali jedenásť stanovišť. Najprv si vyskúšali vedomosti z histórie a znalosti prírody. Ďalšou úlohou bolo poskladať puzzle, a potom pokračovali cestou k obore, kde si mohli vyskúšať streľbu zo vzduchovky a znalosť dopravných značiek. Malá prestávka na občerstvenie jablčkom určite každého potešila, a hor sa na

športové aktivity s loptou - šikovne ju prekopat pomedzi kužele až do cieľa. Cestou do kopca deti spoznávali rastliny. Niektorí na výbornú, iní sa to doučia. Na kopci si vyskúšali kto je silnejší, dievčatá alebo chlapci? Hoci sa lano šmykalo, deti sa nevzdávali a posilnili sa pagáčikmi. Ešte si poskákali vo vrečiach, šípkami strieľali na terč a išlo im to výborne. S triedením odpadu tiež nemali najmenší problém, a už ich čakala sladká odmena s džúsikom na hrade. Posledné stanovište mali pod hradom. Trafiť jablčko na mimoňovi alebo vlka na plastovej tabuli veru nebolo ľahké, ale nakoniec sa to každému predsa len podarilo.

***

Netradičný MDD vyčaril deťom úsmev na tvári a radosť v očiach. Domov si odniesli pekný zážitok a veríme, že i nové vedomosti a skúsenosti. Ďakujeme za krásne dopoludnie, ktoré sme si užili do sýtosti. Za občerstvenie ďakujeme Potravinám s dušou v Slovenskej Lupči.

Text a foto Zuzana Červenáková

Zo života v našej materskej škole

SLOVENSKÁ LUPČA - K naplneniu nášho posolania, ktorým je výchova a vzdelávanie našich najmenších detí, nás motivuje každé jedno malé dieťa, ktoré je plné očakávaní pri svojom prvom nesmelom vstupe do triedy, doteraz preň cudzieho sveta. Pred očami sa nám mení na veľkého škôlkara a predškôlaka, ktorý je pripravený vstúpiť do väčšieho sveta a zvládnuť všetky školské povinnosti. Deti v predškolskom veku sú veľmi zvedavé, vynalievavé, vnímavé, úprimné a múdre. Práca s nimi je plná prekvapení, preto život v našej materskej škole nie je vôbec stereotypný.

Ako je už tradíciou, aj tento rok učiteľky vymysleli jesennú súťaž s názvom „Bu, bu, bu, strašiak straši“. Učiteľky vyrobili v každom pavilóne strašiakov, ktorým bolo trochu smutno, a tak im deti vyrábali kamarátov, aby im bolo veselšie a aby naša škôlka ožila jesennou atmosférou. Rodičia s deťmi vyrábali malých strašiakov, ktorí skrášľovali chodby, šatne, ale aj vonkajšie priestory materskej školy. Tento rok deti spoločne s rodičmi predvedli svoju veľkú tvorivosť a priniesli originálnych strašiakov. Deti sa za svoju prácu potešili balíčkom, v ktorom boli rôzne prekvapenia. Týmto by sme sa chceli poďakovať všetkým tvorivým rodičom a detičkám, ktoré sa zapojili do jesennej súťaže.

Hravou formou sa zapájajú

V rámci mesiaca úcty k starším deti potešili seniorov v domove dôchodcov v Slovenskej Lupči svojím spevom, tancom, recitovaním a predvedením scény O veľkej repe. Na záver ich prekvapili a vlastnoručne vyrobenými darčekom im vyčarovali úsmevy na tvárach. V našej škôlke sa deti veľmi tešia na príchod poníkov z Lubietovej,

na ktorých sa vozia v areáli materskej školy. Taktiež u nás prebieha krúžok anglického jazyka, kde sa deti hrovou formou zoznamujú s cudzím jazykom. V materskej škole prebehlo plavecký kurz pod vedením plaveckej akadémie ASA, kde sa deti naučili základy plávania

a zdokonaľovali sa v plávaní pod vedením inštruktorov na Fuggerovom dvore. Predškôláci sa zapojili do pilotného projektu pod názvom „tenis do škôlok“, ktorý organizuje tenisový zväz v spolupráci s Tenisovou školou Pepas. Cieľom tohto

projektu je vypestovať v deťoch správne pohybové návyky a viesť ich k hravosti a súťaživosti. Za ochotu budovať v deťoch pozitívnu emóciu prameniáciu z pohybu a za spestrenie času detí počas tréningu ďakujeme pánovi Matejovi Stankovi.

Pútavo počas mesiaca

Včelári si tento rok pripravili pre naše detičky pútavú prednášku o svojej práci a o živote včiel. Deti sa zoznámili so včelími produktmi a pomôckami, ktoré sa používajú pri chove včiel. Aktívne sa zapojili do besiedky a veľkú radosť mali z vyskúšania včelárskej kombinézy a pomôcok, pri čom sa zahrli na naozajstných včelárov. Deti si pochutnali na raňajkách sladkých ako med a medička sa napapali do sýtosti. Poďakovanie patrí miestnej organizácii SZV a pánovi Petrovi Púčikovi s manželkou, ktorí zaujali najmenšie publikum. Pri príležitosti Dňa materských škôl v novembri nám bolo veselo, úsmev na tvárach nám vyčarovalo a smiech privolalo divadielko, ktoré zavítalo do našej škôlky. Deti oslávili tento sviatok týždňom divadelných predstavení: Dobrodružstvá Janka Hraška, Zlatovláska a Šaško a kráľ, ktoré deti veľmi zaujali. Za finančnú pomoc by sme sa chceli poďakovať združeniu GRAND POWER deťom.

Čo nás tento rok ešte čaká?

Pred príchodom vianočných sviatkov nás čaká spoločné vyzdobovanie vonkajších a vnútorných priestorov materskej školy, do ktorého by sme chceli zapojiť rodičov našich detičiek.

Všetky deti zo škôlky už netrpezlivo čakajú na príchod Mikuláša s čertíkom a anjelikom, ktorí navštívia každú triedu. Detičky si pre nich pripravujú krásne pesničky a básničky a za odmenu má pre nich Mikuláš so svojimi pomocníkmi prichystané veľké vreće s balíčkami plné sladkých dobrôt. Týmto by sme chceli poďakovať za úsmevy našich detí a spríjemnenie predvianočného času rodičom detí z materskej školy. V decembri sa spoločne stretne malý aj veľký v príjemnej tvorivej atmosfére. Na svoje si prídu všetky tvorivé detičky počas vianočných tvorivých dielní, ktoré pre deti a rodičov pripravuje materská škola. Predvianočné chvíle a vianočnú atmosféru si spríjemníme spievaním kolied, vôňou medovníčkov, občerstvením ale hlavne časom stráveným spolu, ktorý bude plný úsmevu a radosti. Na ďalšie spoločne strávené chvíle plné prekvapení, sa teší Vaša Materská škôlka spolu s deťmi zo Slovenskej Lupče.

Text a foto má a archív ms

Keď máte pod kožou med

SLOVENSKÁ LUPČA - Naučiť deti lásky k tradícii, remeslu, ľudovej tvorivosti, ale aj učte k tomu najdôležitejšiemu v živote človeka – práci, je dôležitým poslaním. O to krajšie je, keď si vďaka nadšeniu dobrovoľníkov dieťa zapamätá v nem na základe videného, ochutnaného, vyskúšaného i počutého. Presne tomu bol pár dní pred koncom októbra venovaný jeden z dní v základnej škole Sama Cambela a rovnako aj v Materskej škole.

Práve pri tých najmenších sa medovými raňajkami a besiedkou spojenou s ukázkami a rozprávaním o živote včielok začalo podujatie tunajších včelárov, ktorí sa rozhodli s podporou obce ukázať deťom to najdôležitejšie zo života včielok. Zároveň so škôlkarmi raňajkovali postupne trieda po triede aj školáci o pár ulíc ďalej. Rožteky s medovým maslom, a k tomu jabĺčka, boli naozaj v každej zveda-

zaj zaslúžia. Deťom totiž takto pomaly a nenápadne odovzdávajú tie najcennejšie poznatky o tom, ako funguje príroda. Zároveň dokážu v deťoch vzbudiť záujem aj o čosi iné, a to ako nemať strach z pobytu v prírode a ako pomáhať živým stvoreniam, ktorých domovom je príroda. Ako sme sa dozvedeli, ich zverenci vo včelárskom krúžku v minulosti prekvapili svojimi vedomosťami nielen porotu, ale aj

svojich súperov. Treba však dodať, že okrem partie včelárov odovzdávali deťom svoje vedomosti aj majstri iných remesiel. To bolo aj témou celého dňa, pretože namiesto učenia si školáci v každej z tried ručne vyrábali to, čo sa pokúsia obyvateľom Slovenskej Lupče ponúknuť už čoskoro na tradičných Vianočných trhoch.

(ela)

Foto autor

vej ruke. A pravdou je, že málokto ostal nepozorný počas prednášok jedného z lupčianskych včelárov - Miroslava Polovínčáka, ktorý deti pútavo vtiahol do života včiel a včelárov. Nečudo, pretože ľuďom ako on, ktorí v Slovenskej Lupči udržiavajú vskutku starú tradíciu včelárov a ktorí majú pod kožou už niekoľko rokov med a v žilách im pulzuje bzukot včiel, si obdiv nao-

PRI PRÍLEŽITOSTI BÍŽIACICH SA SVIATKOV VIANOC
SI VÁS SRDEČNE DOVOEJEME POZVAŤ
NA UVEDENIE ZVYKOSLOVNÉHO
VIANOČNÉHO PROGRAMU
DFS DRATVÁRIK
POD NÁZVOM

DFS DRATVÁRIK
SLOVENSKÁ LUPČA

„RADUJME SA,
VALASI!“

DŇA : 18.12.2022
V EVANJELICKOM
KOSTOLE A.V.
V SLOVENSKEJ LUPČI
ČAS : 14:00

Prehľad môžete sledovať aj na facebookovej stránke zboru ECAV Slovenská Lupča

Za pätnásť rokov vychovali tisícky umelecky cítiacich ľudí

SLOVENSKÁ LUPČA – O tom, že v obci už dlhé roky funguje Základná umelecká škola, vie každý z nás. No napríklad informácia, že ju počas školského roka navštevujú takmer štyri stovky žiakov z celého okolia, prekvapí viacerých. Vďaka neutíchajúcejmu zaniu pár ľudí, ktorí dokážu umením a jeho výučbou vytvárať v deťoch hodnotovú skladačku už od malička, dnes fungujú štyri odbory umeleckého vzdelávania. Škola tohto roku slávnostným programom oslávila svoje pätnásť narodeniny.

V duchu slávnostného gala večera sa v Miestnom kultúrnom stredisku postupne predstavili žiaci hudobného, literárno-dramatického i tanečného odboru a v priestoroch vestibulu svoje vystavené diela prezentoval odbor výtvarný. Spolu so súčasnými žiakmi však výsledky svojej súčasnej, často už profesionálnej dráhy, predviedli aj bývalí absolventi oslavujúcej inštitúcie.

Malí umelci majú už jedenásť tried

Treba určite pripomenúť, že ZUŠ Slovenská Lupča bola zaradená do siete škôl v septembri 2007. Vznikla odčlenením od Základnej umeleckej školy v Brusne. Veľkú zásluhu na tejto udalosti má vtedajší starosta Slovenskej Lupče Peter Lakomčík spolu s jej doterajším riaditeľom Ivom Petříkom, ktorý sa na jej čelo postavil už pred pätnástimi rokmi. Vyučovací proces vtedy prebiehal v priestoroch ZŠ Sama Cambela, a to v prenajatých priestoroch. Základná umelecká škola Slovenská Lupča od školského roku 2013/2014 vďaka vtedajšej podpore starostu obce Miroslava Macáka sídli v nových priestoroch. Je to podkrovná nadstavba na budove ZŠ Sama Cambela. Autorom jej súčasného vzhľadu je architekt Emil Križo. V ďalších rokoch sa realizovala výstavba multifunkčnej haly a v školskom roku 2017/2018 bol uvedený do prevádzky výťah. V minulom školskom roku sa vďaka podpore poslancov a starostu Rolanda

Lampera vedeniu školy podarilo priestory „zušky“ rozšíriť o ďalšie triedy. Malí umelci takto získali pre svoje potreby novú učebňu na výučbu kolektívnych predmetov hudobného odboru (hudobná náuka, orchester, zbor, kapela a pod.) a ďalšie triedy. V súčasnosti majú učitelia k dispozícii jedenásť tried na individuálnu výučbu a výtvarný odbor má svoj vlastný samostatný priestor.

Vysunuté pracoviská v iných obciach

Okrem vlastnej budovy, v ktorej prebieha vyučovací proces, má ZUŠ aj alokované pracoviská v okolitých obciach. Pracovisko v Selciach, ktoré bolo zriadené na podnet zriaďovateľa – obce Slovenská Lupča, má prenajaté

4 triedy v základnej škole a poskytuje vzdelávanie v hudobnom a výtvarnom odbore. Alokované pracovisko v Základnej škole Podkonice poskytuje hudobné vzdelávanie, a to konkrétne hru na klavíri. A medzi vysunuté pracoviská patrí aj budova MsKS v Slovenskej Lupči, kde nacvičuje tanečný odbor. Všetky alokované pracoviská sú zaradené pod ZUŠ Slovenská Lupča od 1. septembra 2014. Treba povedať, že ZUŠ v Slovenskej Lupči navštevujú žiaci nielen z obce Slovenská Lupča, ale aj z ďalších obcí v okolí - Lučatina, Podkoníc, Strelník, Hiadla a Medzibrodu. Ich vekové rozpätie korešponduje s vekom detí ZŠ. Od septembra 2013, presnejšie o rok neskôr, už fungovalo aj alokované pracovisko v ZŠ Selce, ktoré sa stalo základňou žiakov z obcí Selce,

Priechod a Baláže. Vo veľkej miere deti, ktoré navštevujú individuálne vyučovanie hry na nástroji, navštevujú paralelne aj kolektívne umelecké odbory – predovšetkým tanečný a výtvarný. V ostatnom čase škola zaznamenáva nárast záujmu o literárno-dramatický odbor v radoch detí a ich rodičov. „Aj napriek silnej konkurencii centier voľného času a školských klubov má umelecké školstvo stále svojich priaznivcov, čo odzrkadľuje aj štandardne udržiavaný počet žiakov v našej škole. Dokonca sme v posledných rokoch zaznamenali zvýšený záujem rodičov a žiakov z okolitých obcí, v ktorých fungujú iné ZUŠ-ky,“ prezradila Miroslava Sedliaková, ktorá je srdcom tohto odboru a v súčasnosti sa pod jej dozorom vzdeláva až 15 malých bábkohercov.

Malí bábkarí a herci

Deti majú k dispozícii vlastné bábkové divadlo a k nemu zostávajú marionety. Prvé marionety boli vytvorené ešte v roku 2004 v dielni Domu remesiel pod patronátom vtedajšieho bábkoherca Pavla Hadača. „Od vzniku samostatnej ZUŠ sa presťahovali k nám a každoročne sa dopĺňajú podľa potrieb aktuálnej divadelnej inscenácie,“ spresnila Miroslava Sedliaková a dodala, že okrem bábkoherectva žiaci vystupujú aj v činoherných inscenáciách. Zúčastňujú sa na rôznych prehliadkach a súťažiach, ako sú regionálna prehliadka *My sme malí divadelníci, Karvašova Bystrica, Divadelná chalúpka v Brezne, Rozprávkové javisko v Ziarí nad Hronom, či Zochova Revúca* alebo *Šala*. Veľmi milou aktivitou tohto odboru je *Čítanie vo veži*, ktoré sa koná od roku 2017. Ide o večer pre deti a ich rodičov, kde si títo spoločne, skutočne vo veži, čítajú rozprávky. Odbor však spolupracuje aj pri dramaturgii a moderovaní verejných koncertov a podujatí ZUŠ. Za zverencov sa počas večera predstavila Hannah Soláriková s básňou Milana Lasicu *Hore nad mestom*. Medzi hosťami gala večera bola aj odchovankyňa Ivona Petriková, ktorá v súčasnosti študuje herectvo na Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici a zároveň je aj absolventkou hudobného odboru tunajšej ZUŠ v hre na klavíri u Mgr. Jamrichovej.

Najsilnejší odbor „zušky“

Práve hudobný odbor je tým najsilnejším odborom slovenskolupčianskej umeleckej školy. Nečudo, pretože ho v súčasnosti navštevuje až 160 detí. Hru na klavíri vyučujú Miroslava Sedliaková, Gabriela Lacková, Dáša Kochelková a Lucia Petriková. Ovládať akordeón učí malých hudobníkov Katarína Flochová, strunovým nástrojom sa venuje Ivana Baczová, ktorá vyučuje husle, hru na gitare učia Rastislav Kašiar a Marián Holba, a čaro cimbalu deťom odovzdáva Milan Hronček. Renáta Soláriková a Klaudia Chodúrová sa venujú hre na dychových nástrojoch a pod ich dohľadom je aj dychový orchester. Deti spoznávajú zobcové flauty, lesný roh, trúbky, ale aj saxofón. Hru na bicích nástrojoch, a k tomu aj dychové nástroje, vzal pod svoj patronát riaditeľ školy Ivo Petrik. Pearlami odboru sú dychový orchester a detský spevácky zbor *Andantino* pod vedením Zuzany Polónyovej, ktorá vyučuje spev.

Hudobný odbor sa môže pochváliť výbornými výsledkami v rámci rôznych súťaží, ale aj organizáciou celoškolskej súťaže v komornej hudbe a štvorročnej hre na klavíri. Hudobný odbor okrem toho organizuje aj vedomostné kvízy a súťaže v hudobno-teoretickej oblasti. Práve zo žiakov, učiteľov a odchovancov tohto odboru bol zostavený zlatý kliniec gala večera. V ich podaní odzneli nádherné piesne a skladby známych aj neznámych autorov. Nepochybne bol *Čistý svet* od Miroslava Zbirku v podaní zboru *Andantino*, gitarové vystúpenie Sofie Mastišovej v skladbe *Musette* od neznámeho autora zo 16. storočia, či vystúpenie Nelly Gondovej a Nikolý Nádasekej skladbou od J. Melkoviča s názvom *Nezbední kamaráti*. Známá skladba L. van Beethovena *Pre Elišku* zaznela v podaní Nelly Vrbovej, po ktorej nasledovalo vystúpenie Michaely Zajacovej. Tá sa predstavila publiku filmovou klavírnou tvorbou *Lalaland* od J. Hurwitza/R. Linharta.

A takto by sme mohli predstaviť účinkujúcich

Prekrásne slová známej piesne Dariny Rolincovej *Cesta do rozprávky*, ktoré zazneli z úst Romanky Števicovej, nenechali chladným nikoho v hľadisku, a milé gitarové vystúpenie trojice žiakov Adama Bartka, Jakuba Dlhého a Vladimíra Durku v sprievode učiteľa Mariana Holbu v štýle *Samba de Brazil Pirátov z Karibiku* odmenilo publikum veľkým potleskom. Prekrásna bola aj interpretácia piesne *Work song* v podaní dychového orchestra pod dohľadom Klaudie Chodúrovej

v zložení malých saxofonistov Ely Dzurikovej a Matúša Polónyho, trúbkarov Damiána Durku, Juraja Paluša, Miloša Turčana a Adama Ruska, k tomu lesné rohy Jozefa Durku a Renáty Solárikovej. A takto by sme mohli vyratúvať všetkých účinkujúcich, ktorí si pätnáste výročie svojej školy utlilí naozaj výnimočným výkonom. Pohľad na javisko však umocnil svojim sviežim vystúpením najmä Tanečný odbor. Ten so svojou špecializáciou na ľudový tanec je druhým najsilnejším odborom ZUŠ.

Stovka tanečníkov a desiatky výtvarníkov

Tanečný odbor navštevuje stovka žiakov a pôsobí pod názvom *Detský folklórny súbor Drienka*. Deti tančujú pod vedením Jany Krížovej, Martiny Fodorovej a Tani Šagátovej. Delia sa na tri skupiny. Spevácka zložka je súčasťou súboru, rovnako ako aj ľudová hudba pod vedením Ivany Baczovej. Súbor každoročne tančuje na kultúrnych podujatiach nielen v našej obci, ale aj v okolitých dedinách či mestách, a zúčastňuje sa na domácich aj medzinárodných folklórnych festivaloch, napríklad v Bulharsku či Čiernej Hore. Treba povedať, že aj ďalší z odborov – výtvarný – je, pokiaľ ide o návštevnosť a rôznorodosť, veľmi silný odbor. Navštevuje ho približne 80 žiakov, ktorí pracujú pod dlhodobým vedením Jany Krajanej. Externe s nami podľa potreby spolupracuje aj Ján Priesol. Okrem štandardných činností majú deti na výtvarnej výchove možnosť stretnúť sa aj s hlinou a prácou na hrnciarskom kruhu,

ale venujú sa i rôznym ďalším výtvarným technikám, pri čom používajú rozmanité materiály. Odbor spolupracuje s literárno-dramatickým odborom na tvorbe bábkových a divadelných inscenácií – v podobe rekvizít, ale aj bábok samotných. Často pripravujú výtvarné dielne, výchovné koncerty pre škôlkarov alebo tvorivé dielne pre Materské centrum Klúčik. Spoločne organizujú vernisáže a výstavy v multifunkčnej hale ZUŠ a zapájajú sa do celoslovenských súťaží. V minulom školskom roku nadviazali spoluprácu so ZUŠ Nejdek z Čiech.

Klobúk dolu pred vami...

Naschvál tentoraz v lupčianskych zvestiach nechávame veľký priestor slovenskolupčianskym mladým umelcom, pretože umelecká pestrofarebnosť našej podhradnej komunity je odpradáva až dnes neprehliadnuteľná, a budovať a rozširovať ju i naďalej je naozaj zásluhou práce. Človek pri pohľade na výsledky tejto práce musí len uznanlivo pokývať hlavou so slovami: „Klobúk dolu pred vami...“ Z tejto skupiny ľudí – nadšencov a zároveň pedagógov – sa totiž nešíri iba akási zásluhovosť či pohľad na umenie, prípadne pedagogika alebo mentorovanie. Vyvíera z nich najmä pokora a viera v to, že to, čo robia, robia naozaj dobre a zmysluplne. Každým svojím gestom na javisku, či pri pohľade na svojich zverencov, dávali títo ľudia aj po dlhých rokoch najavo svoje úprimné potešenie z ich výkonov. Je totiž zrejmé, že práve oni poskytujú deťom základné umelecké vzdelávanie, a že práve oni sú tí ľudia, ktorí denne vytvárajú predpoklady na vyššie vzdelávanie detí

v umeleckej oblasti. A z mnohých ich zverencov sa stávajú ozajstní profesionáli, ktorí v rámci svojej umeleckej tvorby nikdy nezabúdajú na svoje začiatky. Začiatky, ktoré absolvovali v kvalitnej Základnej umeleckej škole Slovenská Lupča. Všetko najlepšie prajeme.

Text Erika Lamperová,
podľa podkladov ZUŠ
Foto autor

Zaspomínajte si s nami – tentoraz na slávny Ľupčiansky debnársky cech

SLOVENSKÁ LUPČA – Vedeli ste, že z remesiel zaoberajúcich sa spracovaním dreva bolo v Ľupči najrozšírenejšie práve debnárstvo? Debnári boli v Ľupči už v 18. a 19. storočí a v 20. storočí až do druhej svetovej vojny najpočetnejšou skupinou remeselníkov. V cechu bolo až 50 majstrov debnárov, ale aj ďalších remeselníkov, ktorí vyrábali výrobky z dreva: varešky, korytka, vahany, dbanky, mýtovnice, drevené kupy, salašské putery, šechtáre, ale aj košíky.

Debnári vyrábali najmä gelety na bryndzu, sudy na pivo a víno, drevené kade pre garbiarov. Pred debnárskymi domami boli zložené veľké kopy guľatiny. Najvýznamnejšie debnárske rody v Ľupči boli Polóňovci, Debnárikovci, Čellárovci a ďalšie. Pamiatky na slávne debnárske obdobie sa určite ešte aj teraz nájdú v každom druhom pôvodnom Ľupčianskom dome. Stačí sa len lepšie porozhliadnuť.

Debnársky tanec

Debnári mali nielen svoj cech, ale mali aj vlastný takzvaný debnársky tanec. Tancoval sa s obručkami, ktoré predstavovali obruče na sudy, a v choreografii samozrejme nechýbal ani kalíšok domácej. Tancoval sa pri slávnostných príležitostiach. Na debnársky tanec počas fašiangového sprievodu si zaspomínala aj Anna Kaliská – Sliacka v Ľupčianskych zvestiach v roku 2003. „Býval to veselý čas v Ľupči za mojej mladosti. Pamä-

Tancujúci debnári na kope piesku, obkolesení žiakmi, ktorých z vyučovania poslali uctíť si tradície, pán správca Czambel, páni učiteľia Plander a Bobák asi v roku 1946-47

tám sa, ako nás školáčikov s porozumením pustili z vyučovania behať za maskami. Ani to nejaké pochabé maškary neboli. Čo mladší z debnárskeho spolku v čiernobielej rovnošate, so šerpou ako nejakí princovia, viezli sa na rebrinákoch, pestro opentlených, tahaných volkami - samozrejme, s muzikou.

Táto paráda poberala sa mestekom. Pred poniektorými, zaiste zámožnejšími domami vozy zastali, fašiangovníci pozoskakovali za zvukov hudby, a tú melódiu dodnes viem, predviedli svoj originálny, a skutočne elegantný debnársky tanec. S obručkami, ktoré boli vlastne symbolom debnárčiny. Bez obručky by sa taká geleta nebola dala zhlubiť. Dúžky držali, a to ne-priepustne, práve tie obruče.“

Naša Ľupča nebola len tak hocičo

„Takých debnárskych majstrov

dnes už v Ľupči niet! Vrcholným prvkom tanečnej kreácie bolo vystúpenie jedného sólistu - takrečeno artistu, žongléra. Na obruč postavil pohár s vínom, ten ňou potom zakrúžil závratnou rýchlosťou. V dôsledku odstredivej sily sa pohár na obruči udržal a víno sa nerozlialo. Všetko za znenia muziky. Bolo to veľmi pútavé. My deti, a bol nás celý krdeľ, išli sme si oči vyočiť. Ani obedovať domov sa nám nežiadalo! Po tanci vtrhli dvaja-traja fašiangovníci do domu, drevené ražne v hrsti. Gazdiná, ak si mala udržať primeranú reputáciu, mala už prichystané rezne údennej slaniny - voňavej, na priereze bielučkej, a za misu napražených zlatožltých pampúchov. Zopchlo sa všetko na ražne a s výslužkou viezli sa aktéri a s nimi celá perepút mládeže ďalej. Slávnosť trvala až do večera. Opitých nebolo. Takto kultúrne vedeli sa ľudia voľakedy veselieť. Veru tak, Ľupčania! Naša Ľupča nebola len tak hocičo!“

Znašanlivo žili a úctivo sa oslovovali

Spomienky Anny Kaliskej – Sliackej na debnárov v Slovenskej Ľupči boli uverejnené v Ľupčianskych zvestiach aj v roku 2004. „V Debnárikovie nevelkom ale úhľadnom dome bývali dvaja bratia so svojimi rodinami. Pepo a Julo. Obaja statoční, usilovní a striezliví. Deti bolo neúrekom, boli však poslušné, disciplinované, a tak v jednej domácnosti všetci vovedne znašanlivo žili, ba úctivo, až nežne sa oslovovali: tatík, mamuška, Ferko,

Pepka, Lyduška... A to bola zriedkavosť! Aj druhá zriedkavosť toho domu bola: Obidvaja bratia totiž debnárčili. Zaujímavé, aj priezvisko mali podľa svojho odborného remesla. Do tohto domu chodili náš starý tatko ako do kasína, denno-denne. To bolo ich jediné povyzrazenie. Vo dvore mali Debnárikovci „varštat“, kde vyrábali gelety, čo bolo vtedy výnosné povolanie. Lebo chýrečná slovenská, a samozrejme aj Ľupčianska bryndza, expedovala sa do sveta práve v takomto najvhodnejšom drevenom obale - geletách. No a robota s drevom bola nášho starého tatkovou záľubou, pokým len vládali pracovať. Varechy, lyžice, fujary, píšťalky, hrable a kde len aké veci niesli chýr o ňom, ľudovom umelcovi, tak by sa to dnes nazvalo. Mali teda pasiu sledovať zhotovovanie krásneho dreveného diela. Vo varštate, v zdravom, drevom voňajúcom ovzduší, žiaden fajčiarsky či alkoholický smrad, tuho sa pracovalo a popritom besedovalo i politizovalo, a tak všetkým užitočne i zábavne mínať sa čas.“

Tichá prosba o Božiu pomoc i požehnanie

„Keď mňa život z milovaného rodného hniezda odviaľ do cudzoty, ako rozpomienku naň hľadela som si aspoň suvenírom nejaký zadovať. Od inteligentnej spolucestujúcej zo Španej Doliny vydrankala som zopár metrov čipôčky, lebo i moja drahá mať zamladi „kneplovala“. A v Slovácku kúpila som si geletku ako pamiatku na starého

Tanec s hajnalom, čo tancovali Ľupčianski debnári vždy na fašiangy, nacvičovali u Maštalcov v Hronskej ulici.

Pepo Debnárik

Chodíť s hajnalom na fašiangy, tak sa v minulosti hovorilo žartovnému chodeniu (i v maskách) po Lupči, spojenému s vyberaním podarúňkov (slaninka na ražeň), ale najmä predvádzaním debnárskoho tanca s obručkami. Debnársky spolok na fašiangy v plnej paráde: páni Pribelský, Maštáľec, Kočan, Mačkovič, Petrik držiaci „stavník“ s plným pohárom pálenky, ktorým točil v tvare ležatej osmičky.

Pán Humenský bol zrejme posledným debnárom v Slovenskej Lupči.

► tatkové návštevy u Debnárikov. Také boli volakedy obyčaje: ženy nosili na hlave šatky, chlapi klobúky. Keď sa môj starý tatík pribrali stružlikať, šmirgľovať, kresañ, po najprv zodvihli klobúk, čo značilo tichú prosbu o Božiu pomoc i požeňnanie...

Poznáte tú ľudovú? Tancoval ujšok s tetkou, v komore pod geletkou... (rozumej, geletka bola na polici). Len rôčkami, ako som aj ja ostarela, geletka sa rozsušila, roztrepala. A ja som sa nahnevala. Ani prievádzskí drevári v dielni nedokázali ju zložiť, vraj je to práca

odborná, ktorú dnes nik nevie! Hybaj, musela som sa len na Lupču obrátiť. A ja, pán Milan Svetlík so ženou, ochotní a na všetku robotu súci, dali moju geletku do poriadku. Obruče stiahli, dúžky pospájali a aj oni sami sa so mnou radovali. „Už sa nerozsuší!“ Pre-

krásne slová z úst ľudí, čo nás už dávno opustili... Netreba na ne zabúdať, pretože nám nimi sprostredkujú nielen spomienky, ale aj ľudskosť, úctu či pokoru, ktorou ľudia odjakživa žili.

Spracovali (db, ela)

Rozprávková Mikulášska wrangler jazda sa uskutoční

SLOVENSKÁ LUPČA - Aj tento raz sa pred Mníchovho dvora v Slovenskej Lupči pohne sviatiaci konvoj veľkých áut plný rozprávkových škriatok, elfov, anjelov a iných „bytôstok“ zo sveta našich najmenších. Členovia tunajšieho JEEP WRANGLER klubu Slovakia chcú svojou každoročnou jazdou pripomenúť, že ľudia neprestali byť ľuďmi ani v tých najťažších časoch. Stane sa to 2. - 3. decembra v podvečerných hodinách.

Ako sa už stalo milým zvykom, chcú lupčianski wrangleristi spolu s klubovými kolegami z celého Slovenska v spolupráci so staros-

tom Rolandom Lamperom priniesť sviatočnú náladu do domovov všetkých obyvateľov Slovenskej Lupče, ale aj obcí v jej okolí, ako i samotného mesta pod Urpinom. V piatok 2. decembra rozprávková jazda zamieri najprv do Banskej Bystrice so zastávkou v Sásovej, na banskobystričskom námestí a Uhľisku, a sobota 3.12. 2022 od 16.00 je venovaná materskej obci Slovenská Lupča a jej okolitým susedom – Lučatínu, Lubietovej, Medzibrodu a Hiadeľu.

Boli dojatí

Týmto gestom klub vyjadruje

úprimnú vďaku starostom obcí a ich obyvateľom za ich ústretovosť a pomoc pri organizovaní rôznych podujatí tohto občianskeho združenia: „Dva ostatné roky bola naša jazda „spoločensky“ obmedzená situáciou zapríčinenou pandemickými opatreniami na Slovensku, ale my sme napriek tomu na cestu vždy vyrazili. Nikto z nás na to do konca života nezabudne, pretože sme cítili obrovskú dávku vďačnosti od divákov. Boli sme veľmi dojatí. Tento rok, už bez zákazov a príkazov, sa zídeme v oveľa väčšom počte ako doposiaľ, a potešenie, ktoré malým aj veľkým pripravujeme, bude vďaka milým mamičkám, ako aj spolupráci s priateľmi, nepakovateľné. Vráťte sa s nami na chvíľku do detstva, vezmite svoj drobizg, ale aj starkých, a v sobotu podvečer prídte nasať blížiacu sa sviatočnú atmosféru. Časový harmonogram prejazdu budeme priebežne zverejňovať na našej FB stránke a rovnako aj prostredníctvom obecného rozhlasu.“

(ela)

Foto archív JWcS

Program Domu remesiel 2022

v Slovenskej Lupči
každú stredu
od 17.00 hod.

NOVEMBER

- 2. makramé - základy techniky** (Sadauskusová)
keramika (Jánoš)
- 9. makramé - šperk** (Sadauskusová)
keramika (Liday)
- 16. enkaustika** (Hrašková)
keramika (Cukor)
- 23. výroba sviečok zo včelieho vosku** (Balková)
keramika (Jánoš)
- 30. výroba adventných venčov** (Jánošová)
keramika (Liday)

DECEMBER

- 7. servítková technika** (Lamperová)
keramika (Cukor)
- 14. kapustnica pre priateľov DR**

Ach, to nešťastné parkovanie

SLOVENSKÁ LUPČA - Parkovanie vo všeobecnosti je doslovne zo dňa na deň väčší a väčší problém všade, kam sa len pozrieme. Tento problém je, samozrejme, najvykuklejší v mestách, a to v podstate viac-menej v priamej úmere s veľkosťou sídla. Najviac trpia veľké mestá, avšak negatívne javy možno pozorovať už aj v menších mestách a mestečkách, a dokonca aj v obciach. Na vine je, pochopteľne, neustále narastajúce množstvo vozidiel, ktoré sa pohybujú po našich komunikáciách.

V zásade možno konštatovať, že v našej obci Slovenská Lupča je parkovanie zatiaľ ešte v medziach únosnosti, hoci aj tu sa nájdu ulice, kde nie je všetko na 100 %. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na dva javy. Najprv sa chcem zmieniť o parkovaní ťažkých nákladných vozidiel pozdĺž miestnych komunikácií, ktorého výsledkom je často krát zúženie jazdného pruhu, čo môže pôsobiť obmedzujúco na plynulosť cestnej premávky. Ak si ktokoľvek zaparkuje ťažké 4-nápravové vyklápacie vozidlo na trávnik pred svojím domom, je to jeho vec, veď si ničí len svoj vlast-

Postrehy obyvateľov

ný súkromný trávnik (napríklad na križovatke Dolnej a Lupčianskej ulice). Ak však, aby sa na ten trávnik vozidlo dostalo, musí prekonať krehký chodník zo zámkovej dlažby s betónovým obrubníkom, ktorý je majetkom obce, domnievam sa, že takýto prípad už stojí za povšimnutie a zamyslenie, či je v takomto prípade všetko tzv. „v súlade s kostolným poriadkom“. Veď predsa ak sa týmto spôsobom poškodí chodník a vyláme obrubník, len ťažko možno spoliehať sa na to, že vodič, ktorý takéto poškodenie spôsobí, ho potom aj odstráni.

Z cudzieho krv netečie?

Druhým z neduhov, ktoré mi udreli do očí, je parkovanie na chodníkoch osobných a dodávkových vozidiel. Stačí sa popozerať po viacerých uliciach, aké sú vylámané obrubníky chodníkov a popreliačovaná dlažba na mnohých miestach. Ľuďom zrejme nedochádza, že tu neplatí to staré známe, že predsa „z cudzieho krv netečie“. Veď v podstate tu nejde o cudzí, ale o náš majetok, hoci je to majetok verejný, resp. obecný. Ten je však v prenesenom význame majetkom patriacim nám všetkým, keďže je financovaný z verejných

prostriedkov, na ktoré sa skladáme my všetci. Škoda len, že mnohí obyvatelia obce si túto skutočnosť buď neuvedomujú, alebo sa nesnažia týmto princípom čo len trochu porozumieť, alebo im je to jednoducho jedno a verejný záujem ignorujú. Myslím, že obec má páky na to, aby tieto javy odhaľovala, ako aj zabezpečovala nápravu. Veď v Obecnom zastupiteľstve sa určite nájde komisia, do kompetencie ktorej táto problematika patrí. V tejto súvislosti mi ešte nedá nepoukázať na to, že tak ako vo všeobecnosti, aj u nás platí to, že je ľahšie niečo vybudovať, postaviť, ale je oveľa náročnejšie to potom udržiavať. O tom sa môžeme presvedčiť pohľadom na poprepadávané chodníky zo zámkovej dlažby, ktoré utrpeli aj pri výstavbe prípojok ku kanalizácii odpadových vôd a pri iných zemných prácach, ktoré si vyžiadali zásahy do chodníkov. Nie je ťažké si domyslieť, že údržba a opravy týchto stavebných prvkov sa rovnajú nule. Buďme ale optimistami a želajme si, aby po nákladnej rekonštrukcii verejných priestorov v obci aj tieto zrenovované objekty neskončili o 2 – 3 roky tak ako chodníky na viacerých uliciach obce.

Text Ivan Uhrin, foto autor

Deň zo zlata

SLOVENSKÁ LUPČA - „Zlatým dňom“ malých futbalistov Slovenskej Lupče, rovnako ako aj mladých hasičov, možno označiť 24. september.

Kým futbalisti prípravky OFK Slovenská Lupča spolu s rodičmi

a trénermi zdvihli nad hlavy zaslúžený víťazný pohár za prvé miesto v turnaji konanom v obci Selce, hasiči súťažili v Brusne. Aj tu naša omladina, Mládež DHZ, obsadila prvé miesto. Srdečne gratulujeme.

(ela)

Naši odchovanci súťažili v Taliansku

SLOVENSKÁ LUPČA/MONTE-SILVANO - Na konci septembra sa v talianskom meste Montesilvano konali volejbalové majstrovstvá Európy mužov do 20 rokov. Reprezentácia Slovenska štartovala aj s našimi chlapcami.

V konkurencii najlepších družstiev Európy ako Taliansko, Poľsko, Francúzsko, Srbsko, Belgicko, Turecko, Česko, Slovinsko, Fínsko, Portugalsko a Grécko náš výber obsadil 11. miesto. V družstve

Slovenska figurovali aj dvaja naši odchovanci - smečiar Martin Rendla a nahrávač Lukáš Hlaváč. Chlapci sú odchovancami volejbalového klubu ŠVK Tatran BB - Slovenská Lupča, ktorý hráva svoje majstrovské zápasy v športovej hale pri základnej škole. Po zisku titulu majstrov Slovenska v kategórii kadetov v predchádzajúcej sezóne je to ďalší obrovský úspech nášho klubu.

(mh), foto autor